

II. Grāmata

I.

Otro satīru grāmatu Horācijs izdevis 30. g. pr. Kr., tā tad piecus jeb sešus gadus pēc pirmās. Šajā laikā, protams, daudz kas mainījies. Viņš ir tagad nodrošināts materialā ziņā un var dzīvot pēc patikas kā Rōmā, tā Mēcēnāta dāvinātā villā Sabīņu kalnos aiz Tībura (Tivoli). Ari viņa dzejā ir nomanāms jau tas mierīgais dziļums, kas raksturo to viņa vēlākos darbos; aso personīgo uzbrukumu vietā nācis labsirdīgs humōrs; morāl-filosofiskais elements paliek satīrā, kā agrāk, bet ari viņš ir attiecīgi padziļināts: epikūriešu dogma tā nespīd cauri un nav ari vairs to straujo, negaidīto uzbrukumu stoiķiem, kuŗu mācībā viņš atzīmējis tikai to, ko viegli var novest līdz absurdam, vulgarizējot ārējo, pieķeroties pie burta un neiedziļinājoties šīs mācības īstā saturā. Kritikai tagad padoti ir kā epikūrieši (II, 4, Katījs), tā ari stoiķi (II 3 un 7). Dramatiskais elements ir ievērojami pastiprināts un lielākā daļa satīru ir jau pilnīgi dialogi, plaši, mierīgi; didaktiskais elements slēpts zem humōra segas. Bieži Horācijs liek ari citām personām savas domas izsācīt (Ofells, Dāvs un cit.)

Minētās pazīmes ir redzamas jau pirmajā satīrā, kas ir I 4 un I 10, kā ari I 6 atskaņas. Apoloģiskā un doktrinārā elementa šeit vairs nav, Horācijs jau apzinās savus nopelnus; viņa satīra ir vispārīgi ņemot iekārojusi sev drošu stāvokli, lai gan uzbrukumi tai turpinās; bet tie ir tik pretrunīgi (1—4), ka Horācijs var jau droši prasīt Trebātījam, kā lai saprot šīs pretrunas un ko nu lai dara, lai visus apmierinātu. Bet ir vēl ari cits kas. Tāpat kā savā laikā Lūkīlijam, viņam vēl jāreķinājās ar domām, ka nav vērts ar satīru nodarboties (22), ka ir nopietnāki dzejas veidi, kur var spēkus pielikt.

Isti atbilde uz to ir šīs satiras pirmā daļa, un tāpat kā Lūkilijs viņš atbild, ka no šiem citiem dzejas veidiem (episkiem darbiem — 11, 13 sek., un enkōmijiem — 16 18 sek.) pirmajam nav piemērots viņa talants, un no otra viņš kādreiz varbūt, izdevīgā laikā neatsacītos (18). Raksturīgi ir tas, ka Oktāviāns šeit ir vairāk izcelts, kā pirmajā grāmatā. Horācija literāriskie darbi ir iegūvuši piekrišanu arī pie Oktāviāna (84), un pati neatsacīšanās rakstīt par viņa nopelniem ir arī zīmīga. Rōmā šāds dzīvu cilvēku cildināšanas veids ir ļoti parasts un to dara ne tikai attiecībā uz citiem, bet arī uz sevi (sal. pp. Carm. III 30). Katrā ziņā tas aizrāda uz palēnu tuvināšanos Oktāviānam un saprašanos ar to; viņš ir atzinis, ka vienīgi tas ir spējīgs uzturēt kārtību pilsoņu karu un juku izpostītā valstī (bailes no pilsoņu kara Epod. 7 un 16; Carm. I 14).

Pēc šī ievada Horācijs tieši pāriet pie savas satiras, atbildot uz Trebātija jautājumu, vai vērts ir ar satiru nodarboties. Tāpat kā I 4, viņš reiz uzsver, ka no tās viņš neatsacīsies (I 4, 140); piekrītot, ka ir jau sava patiesība iebildumiem, viņš jocīgā formā pastrīpo, ka citādi nevar (7) un „katram sava indeve“ (24 sek.); arī viņam (28) tas dara prieku. Satirā viņš tagad redz vai gandrīz dienas grāmatu (30—34), kā tas ir pp. Lūkilija darbos. Viņš ir arī mierā atsacīties no personīgiem uzbrukumiem, ja viņu liek tāpat mierā, bet patura šo ieroci pret uzbrucējiem, nebīstoties no augstu personu dusmām, tāpat kā Lūkilijs.

Paskviļi viņa satiras nav un arī viņu mākslas vērtība ir atzīta (82—83).

Pati šī satira ir, kā redzam, atsaukšanās uz to, kā uzņemta jau publicētā pirmā grāmata. Lai gan Horācija satiras jau agrāki pazīstamas (sal. I 4, 92 pēc I 2, 27; I 4 ir vispārīgi aizstāvēšanās pret pārmētiem, I 10 pēc

I 4), tomēr, sakopotas, viņas izsaukušas lielu uzbudinājumu sabiedrībā, un saceltais troksnis spiež Horāciju veltīt pirmo satiru kā atbildi uz pārmetumiem, kuŗi ir tik dažādi. Šeit nu dzejnieks parāda, ka pret viņu šautās bultas mērķi nerasniedz, un viņa apoloģijai ir drusku kōmisks raksturs; viegla irōnija ir atbilde — viņš griežas pēc padoma pie jūrista Trebātija, kuŗa zināšanas un godīgums ir visiem pazīstams, tam izsūdzot savas bēdas. Saruna ir diezgan familiāra un izbeidzas ar to, ka smējēji gan būs Horācija pusē un pretinieki aizies ar kaunu. Horācijam nav vairs vajadzīgs kā I 4 šķēpus lauzt ar tiem nopietnā cīņā. Tāpēc satira ir viegla; irōnija saistīta ar neīstu vientiesību.

Dažiem pārāki skarbs es satirā šķietu, un ejot
Pāri par robežām tur; bet cits teic: darbos, ko
rakstu,

Pavediens saredzams nav, un manējām līdzīgas rindas
Tūkstoti dienā ikkatrs var ražot. Nu Trebātij tagad,

5 Ko lai es daru, man padomu dod. „Stāj mierā.“

Lai dzejas
Nerakstu vairāk nemaz? „Ja gan.“ Lai nelaime
parauj,

Tiesām tas labākais būtu varbūt, bet nevaru gulēt.
„Trīs reiz pāri lai peld pār Tibru, ja miegu grib saldu;
Neatšķaidīts lai vīns pie vakara apskalo miesu.

10 Bet, ja kaislība tev tik liela ir rakstīt, jel driksti
Cēzaru vareno teikt, lai sevīm atmaksu krietnu
Vari par darbu šo gūt.“ Gan gribējis, nejūtos spējīgs,
Labais mans tēvs, jo ne katrs jau pulkus, kam
šķēpi kā sari,
Aprakstīt spēj, un kā galls ar ieročiem laužtiem
iet bojā

15 Jeb kā partietis slid jau ievainots zemē no zirga.
„Slavēt varēji tak un tēlot to varenu, drošu,

- Skīpiōnu kā reiz jau Lūkīlijs gudrais.“ Es dikā
Nebūšu, atnāks kad laiks: ja brīdī neistā Flakka
Vārdi pie Cēzara ies, tie nenāks tad dzirdīgā ausī;
- 20 **¶** Aizskars ja nelaikā to, viņš iespers, jo drošībā jūtas.
„Tomēr labāki tā, bet ne likt lai no kodīgām rindām
Mocīts top Pantolabs nerrs un krustdēls Nōmen-
tāns ari:
Katrs, kuŗš aizskarts vēl nav, tak baidās un tevīm
ir naidīgs.“
- Ko lai es darijis? Diet jau, tikko tam skurbulis galvā
- 25 Iekāpj, un laternu skaits top dubultīgs, Milōnijs iesāk.
Zirgi Kastoram tīk, un tam, kas no olas tās pašas,
Dūru cīpa; cik daudz ir galvu, tik tūkstošiem
tieksmes
Dazādas: vārdus man prieks likt rindās, kā darijis
agrāk
Lūkīlijs ari, par mums šeit abiem daudz reiz tak
pārāks.
- 30 Grāmatām uzticējs viņš, kā tuvākiem draugiem to
mēdzam,
Visu, kaut noslēpums tas, kaut ļauns tam ari kas
lēcies,
Neslēpjot, — labu tāpat. Ir tāpēc izlikta skaidri
Sirmgalvja dzīve, kā mēdz tas dieviem ziedotos
rakstos
Svētnīcā būt. Šim sekoju es, lai āpuliets, lūkāns,
- 35 Esmu, kaut nezīnu pats, jo art iet abējās zemēs,
Venusiets — kolonists, reiz, tā stāsta, kad sabelļi tika
Aizdzīti, sūtīts, lai cits kāds Rōmai neiebrūk naidīgs
Atstātā zemē no āpuļu cilts, jeb no lūkāniem ari,
Kareivīgs prāts kam. Tak stils mans no dzīviem
nevienu
- 40 Mūžam lai neaiztiek; viņš man lai aizsargs vien būtu
kā zobens,

- Makstis kas apslēpts. Priekš kam to mēģināt izvilk, ja drošs es
 Vēl no neliešiem tiem, kas man uzglūn? Tu, Jup-
 piter, valdniek,
 Varenais tēvs! Lai jau rūs šis ierocis nolikts pie
 malas,
 Miera gribošam man ja nedraud neviens; bet ja
 aiztikt
45. Mani iedomās kāds („gan labāk neaiztikt“, kļiedzu),
 Asaras raudās tad šis, būs visiem pazīstams dziesmās:
 Kervijs sadusmots mēdz ar urnu un likumiem draudēt;
 Kānidija tāpat ar Albūka nāvīgām zālēm,
 Turijs, ja tiesāsies tu, kad šis tiesnesis, nelaime pati:
- 50 Aizdomīgos ikkatrs lai biedē ar ieroci savu,
 Daba likusi ir, tur manim tu varēsi piekrist.
 Uzbrūk ar zobiem tak vilks, ar ragiem vērsis: to
 instinkts
 Viņiem rādījis bij: dod Skēvam māti, kas ilgi
 Dzīvot vēl domā, nekas ar roku tai ļauns netiks darīts
- 55 (Brīnums, ka neuzbrūk vilks ar zobiem un vērsis
 ar kājām),
 Tomēr tak vecene mirs no kikūtas sulas ar medu.
 Isāki izteikšos es: lai sagaida mierīgais vecums
 Mani, apkārt lai skrien man jau Nāve ar melnajiem
 spārniem,
 Bagātam, nabagam būt lai man Rōmā lemj liktens
 jeb trimdā —
- 60 Dzīvei lai nokrāsas ir jebkādas — es rakstīšu.
 „Puisēn,
 Baidos: tu dzīvosi vēl, un kāds no vareniem drau-
 giem
 Salu uzlaidīs tev.“ Ko? Lūkilijs varēja drīkstēt
 Pirmais šai virzienā teikt ko un dziesmas salikt,
 un ādu

- Novilkt pār acīm no tiem, kas viņā tūstoties skaisti
 65 Bija no ārienes gan, bet iekšā neglīti? Lēlijs,
 Vai arī varonis tas, kas no Kartagas deldētās vārdu
 leguva sevīm, vai bij pat apvainots, Metellam līdz vai
 Juta, kad aizķerts bij šis, un Lups ar negodu atsegts?
 Tiešām pat pirmajiem viņš un pa tribām tautai it
 visai
- 70 Uzklupa, tikumu vien un tikumam draudzīgos sau-
 dzot.
 Tomēr, no pūļa kad prom un no skatuves atpūtas
 brižos
 Skipions, tikumā cēls, un Lēlijs, gudribā lēnais,
 Slēpās, niekojās tie ar viņu un plosījās mājās,
 Kamēr sildījās kāļi. Lai kāds, kaut daudzreizes
 zemāks
- 75 Nekā Lūkilijs, es, gan censa, gan talanta ziņā,
 Tomēr pat skaudība teiks, nenovīdīgā, mūžam, ka
 dzīvojs
 Esmu ar lieliem, un zobs tai, cerībā satvert ko
 trauslu,
 Uzkodis cietu. Varbūt tu, Trebātij gudrais, ko citu
 Domā, kā es? „Neko es citādi nevaru domāt.
- 80 Tomēr tak, biedināts, pats tu sargies, lai nenāk par
 jaunu
 Kādreiz, ka atmiņā tev nav svēto likumu vārdi:
 Dziesmas ja nekrietnas kāds ir rakstijs pret kādu,
 tam tiesā
 Jāatbild.“ Tiesa, ja ir tās nekrietnas; bet ja nu
 krietnas,
 Cēzars ko atzinis pats par tādām? Ja kāds tikai tādu
 85 Aprējis, peļams kas ir, un pats ja nebūtu sodāms?
 „Prāvu ar smiekliem tad beigs; tu attaisnots iesi
 no tiesas.“

II.

Pārējās satirās Horācijs piegriežas galvenā kārtā atkal morālfilosofiskiem jautājumiem. Šeit izcelts gandrīz viens vienīgs temats: *vivere parvo* — pret izšķērdību ēšanā, kas ir Rōmā tik parasta. Horācijs neredz šeit īstās baudas (*summa voluptas* 19), jo Epikūrs māca, ka ir dažādas prasības cilvēkam: dabīgas un nepieciešamas, dabīgas un pieciešamas un, beidzot, tās, kas nav nedz dabīgas, nedz nepieciešamas; no pēdējām divām var atteikties, neizslēdzot īsto baudu un laimi kā mērķi. Dzejnieks pats slēpjas aiz Ofella, jo viņa stāvoklis neatļauj to visu izsacīt savā vārdā; viņš nav vēl patstāvīgs, kā vēlāk, un par viņu vārētu sacīt, ka tā viņš runā aiz nenovīdības un skaudības pret tiem, kas šādu greznumu var sev atļauties. Temata ziņā šī satira atgādina I 1 un I 2 — pret pārmērībām (54), bet nav šeit, protams, tā asuma, kas ir viņās. Pie kardināliem trūkumiem, kuņģus gandrīz arvien apkaņo Horācijs, pieder arī skopulība un mantrausība, ar viņām pretējo izšķērdību, kuņa var būt visai dažāda. Tigellijs pabalsta visādu bohemu (I 2, 1 sek.), Sallūstijs un Marsējs izšķērdē ar sievietēm (I 2, 48, 55), Aristipps neprātīgi liek izsviest zeltu Libijas tuksnesī (II 3, 100), Ēsōps izkausē etiķi pērli miliona vērtībā (II 3, 239); izšķērdības veids ir arī pārmērīgais gastronomijas kults. Arrija dēli barojas ar lakstīgalām (II. 3, 243); Horācijs rāda arī citus šādus pārmērīgus gārdēžus (II 8) un ļaudis, kas uzskata par lielu godu atrast dažas jaunas gastronomiskas receptes (II 4). Viņš ir pret šīm pārmērībām, kas top jau smieklīgas, neveselīgas miesai, kaitīgas garam, un meklē arī šeit vidējo starp pārmērību un skopuļošanu (53, 65),

Horācijs nav pirmais, kas raksta par gastronomiju. Ir att. skati kōmēdijā (Plauta Menaechmi I 3, 26, Captivi IV 2, 67, Trinummus II 4, 6, Terentija Eunuchus 256), kur viņi pārnākuši zem grieķu kōmēdijas iespaيدا; satirā sākot no Ennija šis motīvs bieži sastopams. Ennijam ir gastronomiska poema „Hēdyphagetika“ arī zem grieķu (Archestrata) iespaيدا; Lūkilijs, Horācijs, Jūvenāls savās satirās arī labprāt pie šī motīva pakavējas; klasisks ir dzīru apraksts Petrōnija „Satirikōnā.“ Nepalīdz daudzie likumi pret pārmērīgo greznumu, sākot jau no Katōna laikiem. No visām zemēm ievēd Rōmā delikateses, un dažas svešzemju zivju un putnu sugas audzē turpat jau Italijā. Zivju diķi lielāki ir par Lukrīna ezeru (Carm. II 15, 2) un t. l.

Satiras pēdējā daļa (112 sek.) ir par pašu Ofellu, tāpat kā atsevišķi aizrādījumi atreferējuma dažādās vietās (53 par vidus ceļu) I 1, 44 sek.; sev. 50 Horācijs arī attiecībā pret zemes īpašniekiem prasa mērenību un viņa ideāls, var droši sacīt, ir šeit minētais Ofells, fortis colonus (115), bet ne latifundijas, kas šajā laikā apņēmušas visu Italiju, izspiežot mazgruntniekus. Tendence apvienot lielākus zemes gabalus vienās rokās ir diezgan sena, un jau 367. g. Likinija un Sekstija likums cīnās pret to; arī Grakchu reformas grozas ap valsts zemes (ager publicus) pareizu sadalīšanu. (134., 123. g.), mēģinot nostiprināt mazgruntniekus, līdz beidzot 111. g. noteikumi atzīst šo zemi par privātīpašumu un pēc tam sākās ātra sīku saimniecību uzsūkšana. Līdz ar to lielas pārgrozības ienes biežās zemes konfiskācijas veterāniem par labu un pilsoņu kara laiku proskripcijas, pretnieku zemes atsavināšana. Latifundijas pieaug ātri, jo konkurēt ar lielajām vergu saimniecībām mazie nevar; tāpat viņus galīgi izposta labības ievēšana no citurienes (Sicīlija, Afrika, vēlāk Ēģipte) pilsētas proletāriāta apmierināšanai un pabalstīšanai.

„Latifundijas pazudinājušas Italiju,“ ir Vecākā Pli-nija spriedums (N. H. XVIII 6, 35); arī Horācijs nav latifundiju draugs (Carm. III 16, 24 sek, sat. I 1 50), kuŗas piemin daudzās vietās (Carm. II 2, 9; I 1, 10; II, 3, 17; Epod. 4, 13 un cit.); sīkgruntnieku izspiešanas glezna ir Carm. II 18, 23 un sekas Carm. II 15, 1 sek.

Arī Ofellu ir ķēris šāds sitiens (sat. II 2, 130) un vispārīgi liekas, ka šajos juku laikos neviens par savu īpašumu nav drošs (129 sek., 133, Epist. II. 2, 173) ba-gāto kaimiņu un konfiskāciju dēļ. Šī nedrošība ir redzama pp. II 6, 55, kad lielu uztraukumu saceļ nezināšana, kur Oktāviāns grib noņemt savus veterānus: Itālijā vai Sicīlijā. Ir rēdzams, ar kādu patiku Horācijs pakavējas pie Ofella; fortis colonus ir viņam simpātiskāks, (115) nekā latifundiju īpašnieks (Epod. 2, 4) un Epod. II 2 tēlo tāpat ka sat. II 2, 116 sek. pievilcīgās krāsās. Līdzas politiskām interesēm, šeit tomēr ir nenoliedzams viņa filo-sofisko ieskatu iespaids (vidus ceļš bez pārmērībām un galīgā trūkuma); tomēr Horācijs tiešām arī labi jūtas šo Itālijas kolonu vidū savā kalnu villā (sal. II 6).

Tikums tas kāds un cik liels ir, draugi, ar mazumu
dzīvot

(Mani vārdi tie nav, bet zemnieks tos mācīja Ofells,
Arī bez skolām kas gudrs, tik Minervas parupji
veidots),

Mācīties varat ne tur, kur trauki uz mirdzošā galda,
5 Jo, kad apstulbis skats, un neprāta spožuma miglots
Viļošanai padevies prāts, viņš visu kas labāks tad
atstumj;

Labāk priekš ēšanas to lai pārspriežam. „Saki, bet
kāpēc?“

Teikšu kā varēšu. Redz tik tikko vairs taisnību
soģis

- Uzpirkts. Ja nokusis tu pēc tam kad dzenājis zaķi,
 10 Neiejādīts kad zirgs bij jājams, kad rōmiešu pulkos
 Kaņevja dzīve liek gurt tev kā izlaistam grieķim,
 kad bumba
 Nepievilcīgās prot tev pūles aiz patikas apslēpt,
 Tevi kad aizrāvis disks — liec diskam lai skalda
 viņš gaisu — :
 Laiskumu kļiedējs kad darbs, tad mēģini ēstgribā,
 slāpēs
- 15 Vienkāršu ēdienu pelt, kaut citādi Falerna viņā
 Himetta medu tu dzeļ! Ja pārvaldnieks projām no
 mājas,
 Juŗa tad aukā ir tev jau melna un nedod vairs zivis :
 Maize ar sāli tad spēj tev lēnināt vēdera traci ;
 Kā un kāpēc tas tā ? Ne dārgā smarŗa ir bauda
- 20 Augstākā — tevī tā ir : ar sviedriem gārdumus
 pelnil
 Tādu, kas resnis un bāls no izdzīves, mierināt nevar
 Austeres, retākā zivs un ārzemju teteri ceptie ;
 Gŗūti iestāstīt būs, lai, pāvis ja nolikts tev priekšā,
 Viņa vietā tad vairs ar vistu tu augŗlejas glāsti :
- 25 Niecīgā āriene tik, lūk, tāpēc ka zeltu viņš maksā,
 Tāpēc ka rets ir šis putns un aste tam grezna ko
 skatīt.
 Itkā lietai tas līdz. Vai paēdis būsi no spalvām,
 Kuŗas tu slavē ? Vai ir vēl vāŗitam viņam šis
 greznums ?
 Gaŗa kaut citāda nav, to labāk tak gribi, ne vistu.
- 30 Daŗāda āriene viņ, tas skaidri redzams. Lai būtu.
 Kas tev apgalvot var, vai lideka, mute kam plata,
 Tiberā noŗerta bij, jeb jūrā, vai skrēja starp tiltiem
 Vai ari ietekā tā ? Tu slavē, negudrais, mullu,
 Mārciņas trijas kas sveŗ — tak jāgrieŗ tas mazākās
 daļās.

35 Izskata valdzināts tu: bet kāpēc tad lidekas lielās,
Tevim nepatīk, teic? Nu protams, viņām no dabas
Augums palielāks dots, šie īsāki, mazāki svarā:
Vēders, kas badojies, mēdz tak reti no vienkāršā
bīties.

„Lielu gribētu es lai lielā traukā man pasniedz“

40 Harpiju cienīgā teikt mēdz rīkle. Nākat jel austri,
Cepiniet krājumus šiem. Lai meža cūka ir svaiga,
Ari āte tāpat, tak pārmērīgs barības daudzums
Maitāto vēderu spiež; jau pārāki pildīts, tik rutkus
Grib un alanti viņš. No ķēniņu dzirēm tak visi
45 Nabago ēdieni prom nav tomēr; jo lētajām olām,
Olivēm melnām tāpat vēl šodien tur vieta. Vēl nesen
Saucēja Gallōna galds ar storēm apkaunots tika:
Tiešām, vai ātes gan bij tad jūrā mazāk kā tagad?
Ātes pat drošībā bij un stārki vēl savējā ligzdā,
50 Kamēr nesāka Rūfs jums mācīt ēst tos. Bet tiešām,
Gardas, ja sacītu kāds, ir gargāles ceptas, gan visi
Rōmas jaunieši jūs tam klausītu, kāri uz ļaunu.
Sīkstuļa dzīve ir cits, kā vienkārša, Ofells tā sprieda:
Velti, ja netikums tev pret citu maināms, ja gribi
55 Izbēgt no viena un stiedz jau otrā. Āvidjēns, kuŗam
Pievārds no suņa ir dots pēc nopelna tiešām, tas tikai
Piecgadu olīves ēd un meža vilkrozes ogas;
Viņu viņš piesargās ņemt kopš nava tas sarūdzis, eļļu
Neciešami kas smird, kaut būtu vai dzīres vai kāzas,
60 Dzimuma diena vai cits kāds gods un svētki, ko
baltās

Drēbēs svētītu, mēdz no divu mārciņu raga

Pilināt salātām viņš, nav skops tik etiķa ziņā.

Kā lai prātniekam būt, kam dzīvē no abējiem sekot?
Kuŗam lai pieslejas tas? Šeit vilks, tur suns ir,
kā saka:

65 Tīrīgs arvienu lai viņš, lai redzams nav netīrums,
tomēr

Līdzīgs nevienam no šiem. Viņš nebūs pat pavēlot
vergiem

Tā kā Albutijs ļauns, šis vecais, kuņš dāvanas dodot
Nežēlīgs paliek; vai tā kā vientiesis Nēvijs viņš
viesiem

Taukainu ūdeni dos? Tas netikums arī nav mazais.

70 Klausies tagad, cik daudz var dažādu labumu atnest
Dzīve vienkārša tev. Vispirmāk būsi tu vesels;
Kaitīgs maisījums ir, to ticēsi, ēdieni prātā

75 Tev ja vēl vienkāršie ir. Bet tikko ar cepumiem kopā
Iesāksi cepešus jaukt un kopā ar austerēm strazdus,

75 Saldums par žulti jau taps, un iztaisīs vēderā traci
Sula gļotainā tev. Tu redzi, cik bāli mēdz celties
Visi no galda, kas klāts ar dažādiem ēdieniem, tāpēc
Miesa ka dvēseli spiež, no pārmērībām, kas vakar
Bija, vēl smaga, un liec pie zemes to daliņu dvašas

80 Dievīgās, dota kas mums; cits, ātrāki paēdis, miesai
Tikamo atdusu dod un svaigs iet pie parastā darba;
Atļaut ko labāku tāds sev var, ja vajadzīgs, kādreiz,
Svētku diena kad nāk un gadskārtām atgriežas atkal,
Vai ja spirdzināt grib viņš gurušo miesu; ja gadu

85 Vairāk tam krājies, un sāk jau labāku barību prasīt
Vecuma nespēks. Bet tev kas paliks pēc lutekļa
laikiem,

Zēns un pieaudzis tu ko baudi, ja uzkritis kādreiz
Tevim slimības slogs un vecums atsoļos gurdais?
Mežkuilis iesmacis pat bij tīkams seniņiem ne tāpēc

90 Osmes ka nebūtu tiem, bet, šķiet man, tādēļ, ka
viesis

Pavēlu nācis to var vēl labāk apēst ar vainu,
Nekā agrāk, kad svaigs, pats rijīgais saimnieks; kaut
toreiz

Būtu jel piedzimis es, šai varoņu laikmetā senā!
Slava vai mīļa ir tev kaut maz jel? Tak cilvēku
ausīm

- 95 Vairāk par dziesmu tā tik! Tad zini: no ātēm un
 bļodām
 Milzīgām zaudējums vien un kauns. Par tēvbrāļa
 dusmām
 Domā, par kaimiņiem tu, ar sevi ka nemierā esi —
 Nāvi būs veltīgi saukt, kad nabagam nebūs ne assa,
 Cilpu ko nopirkt. „Ja gan, to pareizi Trausejam
 pārmet“,
- 100 Sacīsi, „manta ir man un ienākums lielisks, kā trijiem
 Ķēniņiem kopā.“ Vai nav tev nekas, kur varētu
 labāk
 Atlikums izlietots tikt? Kamdēļ vēl nabagiem trūkums
 Jācieš, ja bagātnieks tu? Kam ļauj, lai senajās dievu
 Svētnicas gruvekļos krīt? Kam, netaisnais, negribi
 daļu
- 105 Mīļai tēvijai dot no kaudzes, ko mērot pats nespēj?
 Tevim vienam arvien gan uzsmaidīs apstākļi labie?
 Vēlāk tak naidnieki smies! No diviem kuņš drošāk
 uz sevi
 Nelaimē palaisties var: vai tas, kuņš garu un miesu
 Augstprātā radinājs bij pie labumiem daudziem,
 jeb otrais,
- 110 Tas, kuņš mierā ar maz un bailēs no visa, kas nākt var,
 Prātīgi ieročus sev jau gādājis mierīgos laikos?
 Teikšu, lai ticams viss, ka redzēju Ofellu agrāk,
 Mazs kad biju vēl zēns, kā tāpat viņš vienkārši medza
 Dzīvot, kad manta tam bij, kā tagad bez viņas. Kaut
 redzējs,
- 115 Zeme kaut citam, cik drošs šis nodokļu maksātājs
 kolōns
 Bērniem pie ganpulka teic: „Es senāk darbdienās arī
 Neēdu citu neko, tik saknes un žāvētu gaļu;
 Tomēr kad paretām kāds man tika atnācis viesos,
 Vai arī sadzērām mēs ar kaimiņu lietainā laikā,

- 120 Liela darba kad nav: ne zivis no pilsētas vestas —
 Kazlēns un vista mums bij un ķekari, glabāti kurvī
 Uzkārti; otrais pēc tam no riekstiem un vīgēm uz
 galda
 Ēdiens. Vēl rotaļu sākt mēs mēdzām, par sodu
 kur jādzer;
- Cererai zieds tika liets, lai gašos salmos tā ceļas,
 125 Vīnā tā aizdzina mums no pieres pārdomu grumbas.
 Liktens lai trako jo prom un bardzībā jaunas sauc
 jukas:
 Ko viņš mums atņemt šeit var? Vai, bērni, jums
 netīrāks izskats,
 Vai arī man, kopš šurp ir jaunais īpašnieks nācis?
 Tiešām tak daba ne to, nedz mani, ne citu par kungu
- 130 Mūžīgu likusi nav šai zemei: mūs izdzina ārā —
 Nevīžiba tāpat tak izdzīs, jeb likumu gudro
 Neziņa, viņu, jeb nāks kāds mantnieks, ilgāk kas
 paliks.
 Tagad Umbrēna lauks un agrāk Ofella vārdā
 Nosaukts, tas nepieder tak nevienam, tik lietot
 vien dāvāts
- 135 Agrāki manim un tad kam citam. Dzīvojiet droši,
 Nelaimei pretīm arvien ar prātu mierīgu stājot.“

III.

Trešā satira ir ne tikai lielākā no visām, bet arī ļoti rūpīgi izstrādāta un, pretēji pirmajai grāmatai, kur Horācijs kā garām ejot apstājas pie stoīķu paradoksiem (pp. I 3), liecina par nopietnu iepazīšanos ar viņu mācību, ko, attiecībā pret paradoksu, ka visi, kas nav prātnieki, ir neprātīgi, H. šeit pieved visai sīki, pat stila ziņā pieslienoties viņas īpatnībām. Tikai izmanāmā irōnija un Damasipa, paša sludinātāja, raksturojums šādā garā liek nomanīt Horācija kritisko izturēšanos pret viņa sprediķi, tāpat kā Epod. 2 pēdējas četras rindas lielisko laucenieka idilli apgaismo pavisam citādi. Horācijs satirās, vismaz pirmā grāmatā, ir daudz tuvāks epikūrišiem, kā stoīķiem, lai gan šur tur (II 4) redzama viņa smalkā atturīgā irōnija attiec. pret šīs mācības ekstrēmistiem un vulgārizētājiem (II 8 rāda, par ko var izvērsties Katija un viņa skolotāja mācība).

Stoicisms Horācijam ir mazāk pievilcīgs, lai gan Rōmā viņam ir droši pamati, kā reakcijai pret pārlieko greznību un morālisko sabrukumu; pretstatu tam labākie domātāji, kā Cicerōns, Horācijs (sal. Epod. 16, Sat. II 2 un cit.), Vergilijs un citi meklē vai nu Rōmas senatnē, vai arī lauku dzīvē ar viņas vienkāršību. Arī stoicismā ir šādas reakcijas tieksmes, un Augusta politika ir arī mēģinājums cīnīties ar korupciju, restaurēt sabiedrības morāli, reliģiju un dzīvi. Stoicisms iziet no tīrā prāta: jūtas ir dvēseles slimība un viņu kults neprātība. Prāts, jūtu neapmākts, var pacelties līdz patiesībai, atbrīvojot cilvēku, pacelt viņu pāri dzīves maldiem un briesmām. Prātnieks ir valdnieks, tikko vēl zemāks par pašu Jupīteru, viņš ir brīvs, bagāts, skaists, un ar veselīgiem spriedumiem (Epist. I 1, 106). Protams, šie slēdzieni viegli var novest pie iedomības un augstprātības, pie visu pā-

rējo nicināšanas (stulti — muļķi ir visi, izņemot sapiens — prātnieku, gudro, σοφός).

Bez tam arī vulgarizējot šos slēdzienus, t. s. paradoksus, viegli var dot ieročus pretiniekiem, kas novēro traģikōmisko starpību starp šo mācību un viņas sludinātājiem. Un to izmanto arī Horācijs (I 3, 133 sek.). Nenoliedzama tomēr ir pat šāda veida stoicisma apustuliskā misija, kas glābj cilvēkus izmisuma brīžos un dod pamatu turpmākās dzīves iespējai (II 3, 35 sek.). Horācijs ir pēc savas dabas nosvērts cilvēks (I 4, 130; I 6, 65) un Aristoteļa vidus ceļš (I 1, 106) ir viņam vistuvāks, bet ne ekstrēmi, līdz kādiem nāk stoiķi (sal. viņa pozitīvo Ofellu II 2).

Šeit Horācijs apskata jau pieminēto paradoksu par Sapiens. Stoiķiem augstākais visa mērs ir virtus — tikums, un tā pretstats — netikums, trūkumi. Vidējā nav; kas ir vidū, tas ir *ἀδιάφορα* indifferences; visi trūkumi ir vienādi (sal. I 3, 96, 115 sek.), un vienādi noziedzīgi un sodāmi. Tāpat arī cilvēks, kam nav virtus, ir vienīgi ar trūkumiem, ir akls, zems, nesaprātīgs un, vēl vairāk, apziņīgi noziedzīgs, tā tak neprātīgs. Vienīgi prātnieks augstu paceļas pār pūli; viņš ir bez trūkumiem, bez kaislibām, brīvs, neatkarīgs no ārējiem labumiem, skaists, cēls u. t. t. Stoicisms ir arī, kā to rāda Senekas piemērs, politiskās indifferences un piespiestās sevī nodziļināšanās konsekvence un ideoloģija, un grūtos brīžos viņš arī dod mieru un spēku izturēt dzīves ciņā, pat iespēju dzīvot (lai gan vienu un to pašu spēku iemantojuši stoiķis Seneka un epikūrietis Petrōnijs pie Tacita), un vēlākos gados arī Horācijs ar šo sapiens samierinājas, to apkaņojis sākumā, satirās, atmetot viņa vulgāro, atbaidošo, kuniķu iespaidoto atdarinājumu. Tāpēc arī jau šeit ir nomanāma zināma saprašanās (kā arī II 7) stoiķu mācības negatīvā, analitiskā daļā, kas uzstājas pret ekstrēmiem, kā to dara arī

Horācijs; daudz kas no tā, pret ko uzstājas Stertinijs, ir jau citās Horācija satirās; pati viņa runa ir korekti atstāstītā, ar dzīviem epišodiem (146—157, 168—185, 226—238, 291—294) un fiktīviem piemēriem (187—213, 132—141).

Ir zināmi kariķējumi, bet gan sīkumos: skaitļos (70, 93, 116, 117), vienpusībā (272), loģiskā argumentācijā (138 sek., 220 sek.). Pati „sāls“ tomēr ir Damasipa personā, viņas traģikōmiskā apgaismojumā (spekulācija 24, bankrots 21, satikšanās ar Stertiniju un Damasipa „atgriešanās“ ar tālāko — savādo šīs mācības uztvērumu 207, un tās sekām: uzbāzīgo sprediķošanu ikkuŗam katram, pārejot tiešā uzbrukumā, cilvēku un apstākļu nepazīšanu (1—18, intolerance, prieks par to, ka viņš var visiem pār-mest viņu neprātu), kas vēl reiz pastrīpo nesaskaņu starp šo mācību un viņas sludinātājiem (kā pp. I 3, 133).

„Reti rakstīt tu mēdz, tik četras reizes vien gadā
Pergamentu sev ņem; kas reiz uzrakstīts, aud vēl
no jauna,
Dusmās par sevi, ka viņš un miegs ir pārspēku
ņēmis,
Dziedāt ka nespēj neko vairs pārrunas vērtu! Kas
iznāks?”

5 Šurpu atskrēji gan no Sātūrnālijām: dodī
Solītā cienīgu, nedzēris, reiz. Tak iesāc. Ne nieka;
Veltīgi vainotas top nu niedres, un jācieš bez vainas
Sienām, kas radītas gan kā dievu tā dzejnieku
dusmām:

Tomēr tak seja tev bij kā tādām, ar lielām un
daudzām

10 Lietām kas, gaisekli, draud, ja silts vien tev patvē-
rums villā.

Veltī kam iesaiņot bij tad Platōnu Menandram līdzās,
Eupolids, Archilochs līdz kam ņemti, šie ceļbiedri
cēlie?

Skauģus vai mierināt sāk un tikumu atstāt pie malas,
Vājais, un izsmieklu gūt? No Sīrēnas laiskuma
drīzāk

15 Vajaga raisīties tev, jeb mierīgi atstāt, ko guvis
Dzīvē labākā jau. "Lai dievi un dieves tev dāvā,
Damasip, bārdzini drīz par padomu šādu. Bet
saki,

Mani kā pazīsti tu? „Kopš manta man aizgāja bojā
Foruma vidū, kur Jāns, par citu lietām es zūdos,
20 Savas zaudējis. Tak man agrāki patika zināt,
Kādas bronsas tas trauks, kur blēdīgais mazgājis
kājas

Sīsifs; kuŗš labi nav griezts, kuŗš lējumā pārāki rupjā,
Vērtēju, saprotot, es, par gleznu simts tūkstošus
devu:

Dārzus un namus es viens tik mācēju nopirkt jo
greznus,

25 Nopelnot labi, un man uz krustcelēm pievārdu deva
„Merkūriāls“ it visi.“ Tas man ir zināms, tik brīnos,
Kā no slimības šīs tu izārstēts. „Brīnišķi tomēr
Vietā ka cita jau ir no jauna, kā parasti gadās,
Sāpe no galvas kadiet un no sāniem pāri uz sirdi;

30 Miega sirgušais tā par cīnoni top un apdraudē ārstu.“
Ja tikai tieši nav tas, lai būtu kas būdams. „Bet
labais,

Neiedomājies: slimis tu ari, un neprašas visi
Citi, ja Stertinijs blenž ko patiesu; cītīgi tiku
Brīnišķās mācības šīs no viņa rakstījis, kad mani

35 Mierinot sacīja tas, lai audzēju prātnieka bārdu
Un lai aizeju prom bez skumjām mājās no tilta.
Tiešām gribēju jau, kad nelaime uzbruka, upē,
Seju aizsedzis, lēkt, bet pa labi viņš piestāja, teica:
„Sargies un nedari to, kas negods, jo kauns tevi
nospiež

- 40 Neīsts: iegūt tev bail starp neprāšām neprāšas slavu.
Pirmkārt jautāšu tev, kas ir neprāts? ja vienīgam
tev viņš,
Vārda neviena tad es vairs neteikšu — droši ej nāvē.
Tādu, kas muļķības dēļ un aklumā, nezinot īsto,
Maldās, par neprāti sauc un nosoda Chrisippa skola.
- 45 Vārdus piemērot šos var tautām un ķēniņiem lieliem,
Izņemot prātnieku vien. Bet tagad uzklaudies, kāpēc
Negudri visi ir tie, tev līdzīgie, negudrā vārdu
Tevīm kas devuši bij. Kā mežos, uz dažādām
pusēm
Maldoņus tekas kur ved no ceļa pareizā projām,
- 50 Kur pa kreisi iet viens, un otrs pa labi jau nokļīst,
Kļūdijs visiem tas pats, bet uz dažādām pusēm
tak noved:
Esi tu negudrs tāpat, kā gudrāks par tevi ne drusku
Tas, kas tevi grib smiet un asti velk savu: veids
pirmais
Muļķībai, bailēs kad liek no tā, kas nav jābaidās,
bīties;
- 55 Sūdzas dažš: uguns un klints un upes pat laukos
tam ceļā:
Cits atkal, gudrāks nemaz, skrej ugunī iekšā turpretim,
Vai arī upē grib lekt, kaut sauc viņam godīgā māte,
Mijākā, māsa un tēvs un sieva ar radniekiem visiem:
„Grāvis tur priekšā tev liels, tur klints ir milzīga:
sargies!“
- 60 Klausās viņš viņos tik pat, cik Fūfijs, piedzēries,
reizi,
Iliōnu kad aizgulējs bij, kaut divpadsmit simtu
Katiēnu tam kļiedz: „Es tevi piesaucu, māte.“
Pierādīt gribu, ka tā viss pūlis ir neprāta varā.
Neprātīgs Damasips ir, kad pērk viņš statujas senās:
- 65 Damasipa krēditōrs kāds gan? Pie prāta? Lai
būtu.

Tev ja sacītu es: „Še ņem un neatdod naudu,
Vai tad gan negudris tu, ja ņēmis, jeb traks jau
pavisam,
Negribot guvumu ņemt, ko Merkūrijs atnesis balvai?
Nerijs lai izraksta, liec, kaut desmitas zīmes — vai
pietiek? —

70 Kikūta niķīga simts un tūkstots lai saista kā važās:
Izbēgt no ķēdēm tak spēs it visām nelietis Prōtejs.
Viņu pie tiesas tu sauc, bet smeļ šis un izskatu
maina,
Drīzi būs kuilis, drīz putns, drīz akmens, drīz koks, kā
vien gribēs.

Saimniekot vāji kas prot, tas neprātīgs, prātīgs, kas
saprot:

75 Smadzenes maitātas ir Perelijam vairāk, man tici,
Parādu zīmi ja viņš liek rakstīt, ko nevari maksāt,
Togu sakārtot jums un klausīties pavēlu visiem,
Godkāres negantās dēļ un sudraba kārē kas izdilst,
Visiem, kas greznumā sirgst un māņu ticībā tumšā,
80 Vai ari citādi slimis kam prāts: pie manis jo tuvāk,
Dzirdēt, ka negudri jūs, kā mācu, nāciet pa kārtai.
Dodams ellebors ir visvairāk skopuļiem visiem:
Antikira vai spēs tos uzņemt un dziedināt visus?
Stābērijs mantniekiem liek, lai raksta, kas mantots,
uz kapa,

85 To ja nedara šie, lai gladiātōru pārū
Simtu kā sodu tie dod un sarīko dzīres, kā Arrijs;
Ari lai labību dod, cik Afrikā nokuļ. „Vai labi,
Vai ari netaisni tas, ko gribu, ne spriedējs tu manīm.“
Stābērijs paredzējs, šķiet, ar gudru prātu. Bet domāt
90 Ko gan varēja viņš, kad mantniekiem akmenī iecirst
Liek, cik mantojums liels? Tam dzīvojot šķita, ka
trūkums

Esot bezgala posts, to bijās viņš vairāk par visu,

Un, ja pienāktos mirt tam, tikai pa vērdiņu mazāk
Mantas atstājot, pats viņš sev izliktos zemāks: „Ir
viss kas:

95 Tikums, slava un gods un dievu un cilvēku likums
Mantas krāšņuma kalps; būs tas, kam viņas ir
kaudzēm,

Slavens un varens un taisns.“ „Pat prātnieks?“

„Ari pat ķēniņš,
Kas vien tik gribētu būt.“ Viņš cerēja, slavens tā
būšot,

100 Kā ar tikumu, šis. Vai līdzīgs jebkādi ir viņam
Grieķis Aristips? Liek tas vergiem, lai zeltu tie
projām

Libijas tuksnesī sviež, jo ejot tie pārāki lēni
Nastas smaguma dēļ. No viņiem kuņš neprātā
pārāks?

Piemērs tak nederīgs tāds, kuņš strīdu ar strīdiņu
izšķir.

105 Kāds ja kitaras pērk un nopircis sakrauj tās kaudzē,
Kitaru mākslai kaut svešs un Mūzai nevienai nav
kalpīgs,

Liestes un nažus tāpat, ja nav kurpnieks, un jūrnieku
buras

Tāds, kam nav tirgoties prāts, par traku un negudru
viņu

110 Visi ar taisnību sauks. Tam starpība kāda ar tādu,
Zeltu un naudu kas slēpj un nezina, kā izlietot viņu,
Kā pie svētuma klāt pie krājuma pieskārties bīstās?

Kāds ja pie apcirkņiem guļ, kur labības pārlietu
diezgan,

Izstiepies, uzmana to ar gaļu stību un nedrīkst,
Kaut arī īpašnieks, ņemt ne grauda, kaut badā, no
viņiem,

Ēdot, kā skopulis mēdz, un no saknēm pārtiekot
rūgtām;

- 115 Krājis ja pagrabā sev viņš Chijas un Falerna vīna
 Vecā tūkstošiem mucu un vēl pat trīssimts reiz vairāk,
 Etiķi skābo vien dzeļ, — vēl vairāk, ja guļ viņš uz
 salmiem,
 Astoņdesmitā gadā, kaut daudz tam paklājam drēbju
 Kukaiņiem, kodēm ko ēst, kas satrūdē, glabātas
 šķirstos: —
- 120 Protams, tik nedaudziem vien tāds izliksies negudris
 tāpēc,
 Lielākā daļa ka ir no cilvēkiem slimībā šādā.
 Vai gan tu glabā, lai dēļš jeb brīvlaists to mantojis
 nodzeļ,
 Dieviem ienīstais teic man, sirmgalvi? Tevim lai
 pašam
 Netrūkst? Bet saki, cik daudz tev zudīs no visa,
 ikdienas
- 125 Klāt pie saknēm ja liet tu iesāksi labāku eļļu
 Un uz netīro jau un blaugznaino galvu? Teic kamdēļ,
 Visa ja diezgan tev ir, vēl krāp tu, apzodz un ierauj,
 Kur tik vien spēj? Vai prāts tev? Gan, ļaudis ja
 sāktu
 Mētāt ar akmeņiem tu un vergus, par naudu ko
 pirki,
- 130 Puikas un meitenes pat jau kliegtu, ka esi bez prāta;
 Bet ja cilpā tu žņaudz jau sievu un nozāļo māti,
 Galva gan kārtībā tev? Bet ko? Tak ne Argā tu esi,
 Neesi Orests, kam prāts bij jucis, ar zobenu nekauj.
 Tomēr vai tevīm gan šķiet, ka, nāvējs, viņš ārprā-
 tīgs tapa,
- 135 Un kā agrāki to jau nesāka Fūrijas trenkāt,
 Iekams vēl nebija dzelzs vēl mātei kaisusi krūtīs?
 Tak, kautsaredzams bij, ka Orests nav pilnīgi prātīgs,
 Netika darījis viņš neko, kas tam pārmetams būtu:
 Piladu neskāra tak ar zobenu, nedz ari māsu

- 140 Elektru, lamājot vien tos abus, par Fūriju saucot
Vienu, un otru, kā žults tam spulganā lika pie reizes.
Nabaga Ūpimijs šis, kas, zeltu un sudrabu slēpis,
Radis bij svētdienās dzert no kampāņu trauciņa Vēju
Vinu, un darbdienās gan tik skābūšās mielas, bij
reizi
- 145 Miega slimības ķerts jo smagi, un mantinieks kāriģs
Apkārt skraidīja jau ap šķirstiem un atslēgām priekā,
Gavilēs lielās; tad ārsts, tam uzticīgs, viņu tak spēja
Tomēr modināt šā: liek galdu viņš atnest un izbērt
Naudas maisus uz tā un aicināt ļaudis, lai skaitīt
- 155 Naudu tie sāk, un ceļ tad slimo ar sekošiem vārdiem:
„Sargāt ja negribi to, prom visu aiznesīs mantnieks.“
„Dzīvam man esot?“ „Lai dzīvs tu paliktu vajag...“
„Ko gribi?“
„Spēka būs tevīm par maz, ja spēcīgas barības
daudzums
Pietiekošs nelīdzēs glābt jau maitāto vēderu tavu;
155 Ko gan vilcinies vēl? Ņem apēd šo tumi no rīsiem“
„Cik par to samaksāts?“ „Nieks“. „Bet cik tad?“
„Astoņi assi.“
„Tā! Vienalga, vai slimš jeb aplaupīts nāvē es eju.“
— Kuŗš gan ir vesels? — Nu tas, kas nav muļķis.
— Bet kas gan ir skopais? —
Muļķis un nevesels. — Tā? Bet kas skopulis nava,
tas tūdaļ
- 160 Vesels jau tāpēc? — Nebūt. — Bet, stoiķi, kāpēc?
— To teikšu:
„Vēdera slimnieks šis nav“ (lūk domā, pats Kraters
to runā)
Tā tad viss labi, un viņš jau celsies? „Nav tiesa,“
viņš sacīs,
„Tāpēc ka sāni tam sāp un nieres no slimības ķertās.
Melis un skopulis nav šis — tāpēc lai ziedojoť Lāriem

- 165 Nokauj sivēnu viņš, — tak godkārigs tomēr un
nekrietns:
Antikirā lai brauc. Jo tiešām, nav starpība liela,
Atvarā mantu ja sviež kāds jeb nelieto, viņam kas
sakrāts.“
- Servijs Oppidijs, teic, pēc to laiku uzskatiem bagāts,
Muižas divas kad viņš starp puisēniem dalīja diviem
- 170 Kanusijā, liek saukt pie gultas abus šos, mirstot;
Sacīja: „Kauliņus, Aul, un riekstus, es redzēju,
mēdzi
Klēpī tu vaļēji nest, tos dāvāt un rotaļām lietot,
Pretēji, Tiberij, tos tu skaitīji, rūpīgi slēpi —
Tāpēc man palika bail, lai vēlāk jums saskaņa būtu,
- 175 Nōmentānam lai tu, un tu lai Kikūtam līdzīgs
Netopi; tādēļ ikviens lai zvērē pie Penātiem svētiem,
Mazāks ka nepaliks tev, un lielāks mantojums tevīm,
Tēvam kas pietiekošs šķiet, un daba kam robežas
ietur.
- Ari godkāre jūs lai kutināt nevar, jūs saistu
- 180 Tagad ar zvērestu šo: kuņš ēdils vai prētōrs no
abiem
Jūsējiem būtu, tam lāsts lai ir, lai paliek tas atstumts:
Zirņos un pupās tāpēc vai un lupīnos iztērēt mantu
Lepni lai varētu iet pa cirku, lai stātu tur bronsā
Izliets, bet palicis kails, bez tēva naudas un muižām,
- 185 Neprātis gribētu tu, lai vari kā Agrippa iegūt
Aplausus, lapsa kā to ar viltu, lauvai kas nākas?
„Kāpēc tu, Atreja dēls, gan Ajāku apglabāt aizliedz?“
„Ķēniņš es“ „Neprasu vairs jau, plēbējs,“ „Un
taisnīgs šis lēmums
Nejēgam; tomēr ja šķiet, ka netaisns es būtu, tak
katram
- 190 Atļauju sacīt, ko domā.“ „No ķēniņiem visiem
vislielais,
Dievi lai vēlīgi ļauj no Trōjas tev kuņģus vest mājās:

- Tā tad jautāt man brīv, varbūt pat atbildēt tevīm?“
 „Jautā“. „Bet Ajāks kamdēļ, kaut varons pēc Achilla
 otrais
 Slavens, un glābis ne reiz ir Achajus, laukā lai
 satrūd,
 195 Priama tautai lai prieks un Priamam pašam, to
 redzot,
 Pamests kā neaprakts viņš, kā dēļ daudz jaunieši
 tēvu
 Kapenēs netika?“ „Traks tas apsita tūkstošiem aitu,
 Klieudzot, ka Uliksu jau un mani ar brāli tur kaujot.“
 „Teles vietā ja pats reiz Aulidā mīļāko meitu
 200 Altara priekšā tu ved, tai, nelieti, kaisi uz galvas
 Sāli, vai vesels tev prāts?“ „Kā tā?“ „Vai neprātā
 Ajāks
 Ļaunu ko darijīs? Viņš kaut lopus apsita, nebij
 Sievai un bērniem tak ļauns, un Atrīdiem izsakt
 lāstus,
 Teukru vai aiztika viņš, vai Ulikšam uzbruka ari?“
 205 „Tomēr kuģus lai glābt kā spētu, kas projām no
 krasta
 Netika, saprātīgs es ar asinīm pielūdzos dievus.“
 „Trakais, ar savējām tak.“ „Ar savām, bet nebiju
 traks es.“
 „Tādu, kas vizijas redz tik savādas, kopā kur jaucas
 Labais ar grēku, to saukt par jukušu mēdzām,
 vienalga,
 210 Vai viņš muļķības dēļ tā maldās jeb ari aiz dūsmām.
 Ajāks aitas kad sit, kas vainīgas nava, ir jucis;
 Bet ja godkāres dēļ tu apzinīgs izdari grēku,
 Prāts vai tev ir un vai sirds tev tīra, ko netikums
 apņem?“
 Nestuvēs aitu ja grib kāds balto greznotu nēsāt,
 215 Drēbes kā meitai tai dot un kalpones daudzas un
 zeltu,

- Vārdā to Pōsillu saukt, vai Rūfu, to kādam par sievu
 Godīgam cilvēkam dot, tak atņems tiesības visas
 Tādam prētōrs un liks, lai aizbildņi pārrauga mantu;
 Bet ja meitu kāds ņem un ziedo kā mēmājo aitu,
 220 Vesels vai tādam ir prāts? To neteic: kur muļķība
 ļaunā,
 Tur ari neprāts ir klāt vislielākais: noziedzīgs katris
 Ir ari galīgi traks: ja dziņas pēc slavas, kas trausla,
 Apņemts kāds, mulsina to jau Bellōna asiņu kārē.
 Nōmentānam nu mēs un greznumam pieiesim ari. —
 225 Redzams jo skaidri tad būs mums negaušu mant-
 nieku neprāts:
 Talentu tūkstoti šis kad saņēmis tikko no tēva,
 Pavēl jau, zvejnieks lai nāk un smaržu pārdevējs,
 mednieks,
 Āboļnieks, visi lai nāk, cik Tusku ielā ir blēžu,
 Velabra desinieks, nerrs, viss Makella tirgus lai sanāk
 230 Rīta gaismā pie šī. Ko sacīt? Jau sanāca drūzma:
 Runu savedējs teic: „Kas man un katram no viņiem
 Mājās atrodams, tavs ir, to prasi kaut šodien jeb
 rītdien.“
 Klausies, ko atteica šiem tad mūsu jauneklīs cēlais:
 „Lūkāņu sniegā tu ej ar zābakiem gulēt, lai kuilis
 235 Būtu maltītei man, tu vētrā zivis mēdz gādāt:
 Sliņķis un necienīgs es, ka mantas man daudz. Ej
 un paņem
 Desmit simtstūkstošus tu, un tu vēl tāpat. Ņem tu
 trīsreiz
 Vairāk, bet sieva lai šurp skrej, ari kaut pusnaktī
 sauks.“
 Klōdijs, Ēsōpa dēls jau etiķī brīnišķu pārli,
 240 Protams, lai miljonu tā jo ātrāk varētu aprīt,
 Metellai ņēmis no ausīm, to kausē. Vai prāta tam
 vairāk

- Nekā tādām, kuņš sviez to upē jeb atejas vietā?
 Kvīnta Arrija gints, šis brāļu zināmais pāris,
 Nedarbos, niekos arvien un netiklibā kas līdzīgs,
 245 Lakstīgalas kas mēdz pirkt azaidam, maksājot dārgi,
 Tie vai citādi? Tos vai ar kritu par veseliem zīmēt
 Jeb vai ar ogli? — Ja celt sev mājiņas, vāgos jūgt
 peles,
 Pārus un nepārus saukt, uz gaŗas jādelēt niedres
 Iegribēs bārdainis kāds, tur neprāts skaidri ir
 redzams.
- 250 Prāts ja pierādīs mums, ka vairāk vēl bērnišķa kaisle,
 Un ka starpības nav, ja kā bērns tu vāļāties smiltis,
 Agrāk kā mēdzi, jeb tev ja no netikļu milas un sāpēm
 Asaras, jautāšu es, vai gribi kā Polemōns darīt,
 Mainījies pilnīgi? Prom vai atliksi slimības zīmes:
 255 Kājsegas, spilveņus tu un kaklautus, tā kā šis žūpa
 Reizi, nemanot, jau pamazām raisijs no galvas
 Vaiņagus, satriekts no tā, ko nedzēris skolotājs stāsta?
 Zēnam ja āboli dod tu tiepīgam, spītēs viņš, neņems.
 „Kaķīt mans, ņem“ — tak nē. Ja nedosi, gribēs.
 Vai citāds
- 260 Izdzītais mīļākais ir, kad nezinot, iet tam vai neiet,
 Kaut arī uzņemtū to bez runas, pie slieģšņa viņš
 paliek
 Durvju ienīsto priekšā un stāv: „Vai tagad, kad
 sauc šī,
 Doties man turpu? Vai beigt šīs mokas un pār-
 domāt labi?
 Ildzina; atpakaļ sauc: Vai iešu? Nē, labāk lai lūdzas.“
 265 Drusku gudrāks ir vergs: „Kungs, tādā lietā,
 kur nava
 Likuma, jēgas nemaz, ar prātu un jēgu tak nevar
 Iesākt nenieka. Arvien ir milā grūtības, cīņas,

Atkal tad miers, un ja kāds gan gribētu mainīgā
laika

270 Aklās iegribas veikt un tās uzvārot virsroku dabūt,
Skaidrību atrodot, tāds gan ne vairāk ko iegūs,
kā līdzīgs

Tam, kas, jēga un prāts kā pavēl, gribētu trakot.“
Teic, vai kad ārā tu ņem no Pikēnas āboļiem sēklas,
Priecīgs, ar sparū ja skrien tās griestos, vai esi pie
prāta ?

275 Miļi ja šļupstēt tu sāc ar veco mēli, vai labāks
Esi, kā mājas kas ceļ ? Vēl asinis muļķībām biedro,
Liesmas ar asmeni roc, kā saka ! Vai sajucis Marijs,
Hēlladi nāvējis, pats kad ari steidzas iet nāvē,
Saki ? Jeb īsteni tu no neprāta atbrīvojot gribi
Cilvēku, nosodot to par noziegumu tak tomēr,
280 Vārdus, kā parasti mēdz to darīt, tik pārmainot
lietām ?

Brīvē atlaistais bij kāds sirmgalvis ; mazgājis rokas,
Rīta agrumā viņš jau skrēja pa ielām it visūr :

„Mani tak (nava tas daudz) jeb vienīgo glābiet no
nāves,

Dievi, jums viegli ir tas ;“ tā lūdza ; gan veselas
bija

285 Acis un ausis vēl tam ; tik prāts, ja šo gribētu pārdot,
Nekrāpjot pircējus, kungs, tak jāteic, ka zudis. Lūk
tādus

Chrīsipps iekaitīt mēdz jo lielajā Menēna cilti.

„Juppiter, sāpes kas dot un atņemt cilvēkiem vari,“
Māte tā saka, kad bērns tai piekto mēnesi gultā,

290 „Četrdienu drudzis ja to būs atstājis, agri tai dienā,
Kuņā tev gavēnis teikts, viņš kails tiks Tiberā ielikts.“
Tiešām, ja liktens jeb ārsts ir izglābis slimo no nāves,
Māte negudrā steigs tak to nāvē iedzīt, ja krastā
Aukstajā noguldīs to un drudzi atpakaļ atsauks :

- 295 Prātu kas maitājis tai? Tik vienīgi bailes no dieviem.
Tādus ieročus man no gudrajiem astotais deva
Sertinijs, neatriebts es lai vairs netiktu dzenāts un
trenkāts.
- Mani par neprāti kāds ja nosauc, viņš atbildi saņems,
Mācīsies pazīt, kas tam ir pašam pie muguras
piekārts.“
- 300 Stoīķi, zaudējis daudz ja pārējo dārgāk tu pārdod,
Kādu gan muļķību man, jo vienādas visas tās nava,
Pārmest un neprātu gribi? Es pats sev izliekos
vesels.
- „Ko? Vai Agāve gan, kad dēla nocirstā galva
Rokās tai bija, kaut maz sev izlikās neprāte esot?“
- 305 Atzīstos muļķībā es (ir taisnībai jāpiekrīt galā),
Ari ka neprātis; teic tak beidzot man skaidri, ar kādu
Dvēseles slimību slimis es? „Zini tad. Pirmkārt,
tu pūlies
Mājiņas uzcelt — tas ir, tu lieliem centies būt līdzīgs;
Lai gan tev augums nav liels, tik pāris pēdas, tak tomēr
- 310 Smejies par Turbōnu, viņš kā bruņās un gājienā
varens,
Maziņš tak garā. Bet teic, vai smieklīgs tu mazāk
par viņu?
- Tev vai jācenšas ir, ja Mēcēnāts ari ko dara,
Līdzīgs kaut neesi tam, un mazāks, darīt to pašu?
Vardei prom esot, teļš kāds samina maziņos viņai;
- 315 Izglābās vardulēns viens un mātei nu stāsta, cik
liels bij
Zvērs, kuņš samina tos. Tad šī nu iesāka jautāt,
Cik šis bij liels? Vai tāds? — un piepūtās, lielumu
rādot.
- „Divreiz vēl lielāks.“ „Nu tāds, vai?“ Bet kamēr
jo vairāk un vairāk
Viņa tā pūtās, tak „tu kaut pārplīstu, tomēr,“ šis saka,

- 320 „Nebūsi tāda.“ Šis stāsts nav tālu no tavējā, tiešām.
Pieliec dzejas vēl klāt, vēl pielej kaminā eļļu;
Viņas ja rakstijis kāds no prātīgiem, raksti tās prātīgs.
Ko vēl par skaišanos teikt?..“ Jel beidz. „Par
dzīvi, kas pāri
Līdzekļiem...“ Damasip, ej, pie savām lietām
tak paliec.
- 325 „Tūkstošiem kaislibu, gan pret jaunavām, gan arī
zēniem“... —
Saudzi nu, neprāti, reiz tu mazāko neprāti arī.

IV.

Ceturtā un astotā otrās grāmatas satira ir līdzīgas kā temata, tā arī uzbūves ziņā. Horācijs sarunā ar Katiju un Fundāniju liek tiem stāstīt par dzīrēm (II 8) un par dažādiem ēdieniem atsevišķi, un par tām receptēm, kuŗas tas no kādas vārdā nesauktas personas dzirdējis (II 4). Tā kā Horācijs ne Katiju, ne arī viņa skolotāju nepiemin ar nevienu skarbāku vārdu, kā Nāsidiēnu, daži komentātori pielaiž, ka šis pēdējais var būt arī Mēcēnāts, kuŗa gastronomiskās zināšanas ir bijušas visai plašas, lai gan smalka irōnija ir aizvien šajā satirā izmanāma (sal. II 8, 32, 33) sakarā ar II 2 izsacīto pamata motīvu. Tomēr II 8 Nāsidiēns att. pret II 4 ir, kā uzbāzīgais talanta reklamētājs I 9, 7, 22, bez takta un bez gaumes.

Katija receptēs nav tieksmes pēc pārlicīga greznuma un izšķērdības, un viņās tiešām redzams sava aroda ēstēts (95), kas meklē pastiprinājumus savām „teorijām“ pat dabas likumos (21, 45, 64). Horācijs arī pats nav šim ēstētismam pārāk svešs, un izsekot, kuŗām vietām viņš piekrīt un kur ar ironiju pieiet klāt, ir gandrīz neiespējams.

Pašās beigās Horācijs citē kādu vietu no Lukrētija (IV 2) par Epikūra mācību kā vienīgo augstākas laimes un baudas avotu, un ved to sakarā ar Katija atstāstītiem gastronomijas sasniegumiem. Ari sākumā šo sasniegumu nozīme top ievērojami pārvērtēta un viņu autoru Katijs nostāda līdzās lielajiem filosofiem Sokratam, Platōnam un Pitagoram. Vēlāk Horācijs atkrīt no epikūriešiem (jau Carm. I 34); ir iespējams, ka arī šeit viņš novēro nesaskaņu starp dogmu un dzīvi, kā to bieži darījis att. uz stoiķu paradoksiem, un uztājas pret neīstajiem epikūriešiem, kas piesavinājušies no viņa mācības tikai

vienu — dzišanos pēc baudas, ko Epikūrs nebūt negrib panākt ar sajūtām vien, bet gan vairāk ar garīgo baudu. Ja Katijs ir Cicerōna pieminētais epikūrietis Katijs, vai arī tas, kuŗš pēc scholiastu ziņām, tiesām kādā darbā par cepumiem rakstījis par sevi: šo pirmais atradis un uzziņājis Katijs Miltiads, tad Horācija pēdējā rinda ir jo saprotamāka. Visu satīru Vilands apzīmē par persiflažu.

Katij no kuŗienes kurp? „Nav laika man, steidzos
un gribu

Jaunos priekšrakstus šos es atzīmēt, kuŗu lai pārspēts
Pitagors, mācītais Platōns un tas, ko sūdzējis Anits.“
Atzistos, grēkojis es, ja tevi tik nelāgā laikā

5 Iztaujāt gribu, bet to tak piedot tu varēsi, mīļais.

Ja arī zudīs kaut kas tev tagad, to atjaunot drīzi
Varēsi, brīnišķi tak tev palīdzēs daba un māksla.

„Rūpes kaut nebūtu man, kā visu paturēt galvā!
Lieta tik smalka pie tam, tik smalkā bij ietērpta
runā.“

10 Atklāj, gudro kā sauc, un kas viņš — vai rōmiets
jeb svešnieks?

„Apslēpts lai paliek šis vārds, bet pašus priekš-
rakstus teikšu.

Olas, kam iegarens veids, tās, piemini, ceļamas galdā;
Vairāk ir baltuma tām un gārdāka sula kā īsām,
Tāpēc ka čaumala slēpj tur iekšā gailēna dīgli.

15 Kāļi saldāki tie, kas auguši sausākā laukā,

Ne pie pilsētas; dārzs ir nelabs, ko pārāki laista.

Viesis ja negaidot nāk pie vakara tevīm par slogu
Vista, lai cieta tā nav un augšlejām pasmaga ēdot,
Zini, ka nesama tā tad slicināt Falerna vīnā;

20 Viņa tad mīkstāka taps. Aug klajumā labākās sēnes;

Citām uzticēt grūt. Tāds veselīgs vasaras tveicē
Paliks, kas mielastu beidz ar melnajām zīdkoka ogām,

Kuņas no koka viņš rauj, kad saule vēl nespiež tik
karsti.

Aufidijs piejaucis klāt pie medus Falernu stipro:

25 Maldās; dzēriens tik viegls var dzīslas vēl patukšās
pildīt;

Sirdi lai apskalo tev ar miestu vieglu vislabāk
Dzīru sākumā. Tev ja vēders aizrauts ir cieti,
Vienkārsie gliemeži tad vislabāk kavēkļus pārspēs,
Skābenes isās tāpat; ņem Kōas baltvīnu talkā.

30 Mēnesim pieaugot pilst ar sulu austeres gludās;
Jūrā ne visūr tak aug vislabākās gliemežu sugas:
Lukrīna bļodiņas ir par Bāju apaļiem pārāk,
Kirkējās austeres aug un Misēnā echīni labi,
Izlaistai Tarentai gods ar jūras plakanām ķemmēm.

35 Dzīru mākslu neviens lai nejauši nedomā sagrabt,
Iekams vissmalkākās viņš nav saprast mēcējis smaržas.
Nepietiek, zivis ja liek uz dārga galda, bet nezin,
Kuņu lai vārītu dod un kuņu ceptu lai pasniedz,
Viesis lai pieēdis slīgst pēc maltītes atgultnē gurdi.

40 Umbriešu mežkuiļa svars liec apaļos traukus uz
leju;

Ozola ziles viņš ēd, ir katram gārdēdim tīkams, —
Laurentā negārds tas ir, kaut trekns no niedrēm
un meldriem.

Vīnājos stirnas gan redz, bet ēdamas viņas ne katrreiz.
Sapratējs ņems sev arvien no vaislīgās zaķenes
plečus.

45 Zivīm un putniem neviens to vecumu noteikt un
dabu

Labāki varējis nav pirms manis, garšojot viņus.
Dažiem doma un prāts tik izdomāt cepumus jaunus:
Tomēr nepietiek vēl par vienu vienīgo domāt,
Un ja rūpējies kāds, lai viņi tam labi, tak nevar

50 Aizmirst, ka vajadzēs liet uz zivīm olīvu eļļu.

Massikas vīnu ja liek zem klajas debess, tad vēsums
Skarbumu atņems tam nost pa nakti, to tīkamu
daris — :

Smarža neglītā zūd ; bet viņu ja gribēsi izkāst
Linu drēbē, tā var tam atņemt dabīgo garšu.

55 Sorrenta vīnu ja grib kāds sajaukt ar Falerna mielēm
Kopā, lai biežumos viņš jauc iekšā baloža
olu,

Tāpēc ka līdzī sev velk uz leju dzeltenums duļķi.
Reibušam palīdzēt var, to spirdzinot, uzcepti krabi,
Afrikas gliemeži arī, jo peld pēc vīna kaisušā kuņģī

60 Salati, nelīdzot vairs ; bet tomēr vēl labāk ar šķiņķi
Viņu mundrināt tev un ar desu ; pēc visa tāds
dzenas,

Siltu ko nesīsi tam kaut arī no netīrā kroga.

Tiešām zināt ir vērts, kā lieliski gatavot mērces
Divējas : vienkārša tā, ko olīvu saldajā eļļā

65 Jauksi, pielejot klāt no biezā vīna un arī
Zivi pieliekot vēl, kas Bizantes trauciņā smaršo.
Beidzot, kad savārīts viss ar kapātiem zaļumiem kopā
Nostādīts, zafranu ņem, to pārkaisi, pieliec tad klāt
vēl

Eļļu ko Venaфра dod no izspiestiem olīvu augļiem.

70 Tībura āboļiem nav tās sulas, kas Pikēna augļiem,
Izskats kaut labāks ir šiem. Liec ēdamās vīnogas
podos ;

Albāņu vīnogas tak vislabāk ir karināt dūmos :

Sniedzu ar āboļiem tās, bet vīna raugu es pirmais
Devu zardinēm klāt un piparus baltos un melno

75 Sāli, sijājis to, uz tīriem šķīvišiem dzirēs.

Neprāts neganti liels dot tūkstošus projām par zivīm,
Šaurā podā tās likt, kas radušas plašumā peldēt.

Riebums līdz vēmienam, vergs ja kausu ar tau-
kainām rokām

- Aptriepis, pasniedz pēc tam, kad paklusām laizīties
 bijis,
- 80 Vai arī sentēvu kauss ja aplīpis netīriem traipiem.
 Vai gan tev slotiņas nav jeb lupatas? Skaidām vai
 tirgū
 Maksa tik dārga? Ir kauns, ja kāds tik nolaidīgs
 bijis:
- Krāsaino grīdu vai tu ar netīru palmslotu slauki,
 Purpura drēbei vai klāt un atgultnēm liekams ir
 apsegs
- 85 Nemazgāts, aizmirstot to, cik niecīgs tur tēriņš un
 rūpes:
 Vēl jo pelnītāks būs tev pārmetums; tāpēc ka ir
 tev
 Viss, kas greznums var būt tik bagāto cilvēku
 galdam.“
- Katij, tu gudrais, kad ej, pie dieviem un draudzības
 lūdzu,
- Klausīties, mani jel ved, to neaizmirsti, pie viņa:
- 90 Lai gan pēc atmiņas teic tu atstāstot noteikti visu,
 Tomēr, tak stāsts nav vairs; tas vēl klāt tak ir
 prātnieka seja,
- Āriene skatāma man, ko, laimīgais, redzējis bieži,
 Pats tu nevērtē daudz, jau pieradis: manim tak
 dziņa
- Liela jo liela arvien ir sniegties pēc avotiem slēptiem,
- 95 Kuņģos lai varētu smelt es priekšrakstus laimīgai dzīvei.

V.

Odissejs izsaucis zilnieku Teiresiju (Odys. XI), izprasījis visu, kas vajadzīgs par savu likteni un izzinājis, kā iet tuviniekiem un ka viņš pats atgriezīsies mājās, beidzot vēl prasa, kā tikt pie mantas, jo viņš visu zaudējis un arī mājās visu būs izēduši Pēnelopes ligavaiņi. Teiresijs dod padomu likties uz mantojumu medīšanu, kā tas parasts Rōmā Horācija laikā. Horācijs šeit ietērpj, kā redzams, savu satiru agrākā literariskā motīvā, to modernizējot pēc satura un būtības un tā gandrīz nonāk līdz parodijai, no kuŗas ārēji viņu glābj tikai tas, ka piemērus no Rōmas dzīves viņš liek Teiresijam kā pareģim zināt, kurpretīm Odissejs tos nezina un nezaprot (61). Protams, ar Teiresija un Odisseja laikmetu šeit nekā kopēja nav.

Šāds literārisks paņēmiens nav Horācija izgudrots, bet pārņemts no kiniķu (Menippa) satiras, kuŗu Rōmā priekš Horācija jau izkopiis enciklopēdists zinātnieks un satirīķis Varrōns; līdzīgs episōds ir arī Lūkiānam. Kiniķi ļoti bieži atņem mitiskiem varoņiem to oreolu, kas ir ap viņu galvu, sevišķi tiem, kuŗus, kā Odisseju, stoiķi izceļ kā dzīves gudrības ideālu. Pats motīvs par mantojumu zvejošanu ir hellenistiskā poezijā ļoti bieži izmantots (sal. arī Plaut. Miles gloriosus 706 sek.). Horācijs, šo motīvu lokalizējot, var Rōmā atrast pietiekoši daudz piemēru šādai rīcībai (Epist. I 1, 78), kur ar pazeminošo lišķību un pašnoliegšanos, ar vārdu sakot, ar visiem līdzekļiem spekulē, lai ar ubagošanos, ar glaimiem un dāvanām iegūtu mantu (27 sek., 75 sek.). Šī Horācija satira ir ar lielāko nicināšanu un apsmieklu, kā visas citas, jo pat par polemikas un irōnijas cienīgiem tādus viņš netura (sk. ievadā).

Līdzās I 2 šī satira ļoti spilgti attēlo tikumisko pagrimšanu Rōmā, jo arī ģimenes dzīve ir satricināta pašos pamatos. Līdzās I 2 izvēstiem piedzīvojumu meklētājiem, kā Katija, Fausta (I 2), Klōdija (Katūlla Lesbija) un t. l., cienīgi nostājas pat Augusta meita, ar kuŗu sākas galma izvirtušo damu rinda (Messālina un citas). Laulības šķiršana uz vienas puses pieprasījuma ir parasta un viegla lieta. Ir saprotams, ka paceļas balsis pret visu šo izvirtību, un tai kā pretstatu idealizē seno Rōmu. Pret to uzstājas arī Augusts, atļaujot p. p. sievietēm gladiātōru cīņās sēdēt tikai pašās augšējās rindās, un atletu cīņas pavisam tām noliedzot apmeklēt. Viņš izdod stingrus likumus pret netiklību (de adulteriis) un netikumību (de pudicitia), pirmajā ierobežojot privātas izrēķināšanās tiesības (sal. I 2) un nododot tādas lietas tiesai. Sods ir bargs kā vainīgam, tā līdzzinātājiem. Tad seko likums de maritandis ordinibus — pret atturēšanos no laulības; vecpuišiem paredzēts sods, bet pabalsts tiem, kas precējušies un kam ir vairāki bērni (18 g. pr. Kr.) Nākošais likums (lex Pappia Poppaea 9 g. pr. Kr.) neprecējušos vīriešus no 20 — 60 g. un sievietes no 20 — 50 g., kā arī bezbērnu vīriešus, vecākus par 25 g., un sievietes par 20 g. ierobežo mantošanas tiesībās (neprecējušies zaudē visu mantojumu valsts kasei par labu, bezbērņi pusi); laulības šķiršana top apgrūtināta, ģimenes tēvi visādi pabalstīti. Tomēr ar šiem likumiem gan maz kas ticis panākts.

So arī, Teiresij, vēl bez tā, kas jau stāstīts man
prasot,
Atbildi: atpakaļ tikt ar kādu mākslu un spējām
Varu pie zaudētās mantas? Ko smeļ? „Vai nepie-
tiek, glumais,
Atpakaļ Itakā nākt ka vari un tēvijas dievus

- 5 Skatīt?“ Nevienu nekad tu neesi vīlis un redzi:
Mājās pāreju kails, kā pats to sacīji, bešā:
Precnieku taupīts man nav ne vīnpagrabs, nedz ari
lopi.
Tomēr ir tikums un gods, ja mantas nav, vieglāks
par smilgu.
- 10 „Ja jau to atklāti teic, ka ir tev no trūkuma bailes,
Uzklausies, bagāts kā tikt tu varētu. Tevim ja mājās
Strazds kāds gadās jeb cits kas, lai steigšus tas lido,
Mantai kur mirdzuma daudz bet īpašnieks pavecs;
tam saldus
Āboļus pasteidzies dot un uzkoptā zemē kas audzis —
Agrāk kā baudījis Lars, par Laru lai cienīgāks
bauda:
- 15 Zvēresta lauzējs lai viņš, lai zemas kārtas, lai brāļa
Asinīm traipīts, lai vergs viņš izbēdzis, neliedzies
tomēr
Kreisajā pusē tam iet un sekot, ja vēlas viņš iziet.“
Smirdošam Dāmam lai es par biedri? Ne tā bij pie
Trōjas:
- Sacensties pieradis es arvien ar varoņiem. „Tā tad
20 Būsi tu nabags.“ Tak to vēl izturēt mēģināt gribu,
Vairāk jau cietis. Tak teic man nu tagad jo drīzāk,
kā varu
Saraust, pareģi, es sev kaudzēm naudu un mantu?
„Esmu jau sacījis to un saku. Ķeŗ manīgi visur
Testamentus, ko sirmgalvji dod; ja viens un ja otris
- 25 Viltnieku pievils un prom ar norauto makšķeres āķi
Aizies, tak, apsmieklā likts, tu nevilsi, ticot šai
mākslai.
Forumā prāva ja nāk, vai maza vai lielāka, tiesā,
Ja vien ir bagātnieks kāds bez bērniem, kaut
nekrietni uzbrūk
Krietnākiem vīriem un sauc tos pie tiesas, aizstāvi
tādu

- 30 Neievērojot to, kas godīgs, viņam kaut būtu
Taisnība, mājās ja tam ir bērni un auglīga sieva.
Uzrunā: „Publij“ jeb „Kvīnt“ (vārds tikams ir dzir-
dīgām ausīm),
„Tikuma, krietnības dēļ es tevīm topu par draugu.
Divkosīgs likums mēdz būt, to zinu un aizstāvēt
protu :
- 35 Drīzāk lai acis man rauj no pieres, kā zaudējot prāvu
Nabags ja paliktos tu, kaut čaumalu zaudējot. Sargāt
Gribu, lai zaudējis tu vēl izsmiets netopi;“ saki,
Mājās lai iet un lai kopj šis miesu, par vietnieku
paliec,
Izciet un izturi vien, kaut Kanīkuls sarkanā kvēlē
- 40 Saplaisāt statujām liek, un uzpūsts no taukajām desām
Fūrijs ar sniegu lai sāk jau ziemā apspļaudīt Alpus.
„Vai tu gan neredzi,“ teiks tad, redzot, pie gultas
kā stāvi,
„Cik viņš pacietīgs ir, cik pakalpīgs draugiem, cik
centīgs.“
Zivju vairāk tev būs, un zvejas uzņēmums uzplauks.
45. Kādam ja vārgulīgs dēls ir dzimis, bet atzīts un lielā
Greznumā audzināts top, pie tāda atklāti nelien
Kā pie vecpuiša klāt tu, lai nezaudē: lēnām to dari,
Cerībā paliekot tak, ka par pūliņiem tevi kā otro
Mantnieku ierakstīs tēvs un noteiks: ja gadījums Orkā
- 50 Zēnu vedis, tad tu lai vienīgais; reti tad viņas.
Testamentu ja dod tev kādu reiz izlasīt, zini,
Atteikties sākumā der un dēlīšus tālāku atstumt,
Tomēr palūko tak, kas pirmajam otrajā rindā
Uzrakstīts lasāms: vai viens, vai ar daudziem tu
mantinieks kopā.
- 55 Ātri to pārļasīt steidz, jo bieži tak jaunizcepts skriba,

Agrāk kas piecvīros bij, mēdz smieties par rijīgo
kraukli;
Būs reiz tak Nāsīkam lemts par mednieku Korānu
smieties.“

Teic, vai tu traks jeb vai izsmej kā pareģis neskaidros vārdos?

60 „Laerta dēls, ko saku, tas viss tā būs, vai tā nebūs;
Pareģa dāvanas dod pats lielais Apollons manim.“
Ko gan nozīmē tad šī pasaka, paskaidro beidzot.
„Reizi kad jauneklis nāks, kuņš partiešiem bīstams,
no augstās

Eneja pēcteču cilts, un varens pār zemēm un jūrām
Pacelsies, sieva tad būs reiz skaistā Nāsīkas meita
65 Korānam cēlam, jo tēvs vairs negribēs parādus
maksāt.

Znots tad izdarīs tā: viņš sievas tēvam dos rokā
Testamentu un lūgs to lasīt; gan atteicies, beidzot
Nāsīka viņu tak ņems un paklusām lasīs un redzēs:
Viņam nav atstāts nekas un viņējiem, izņemot vaidus.

70 Ieteicu arī vēl šo: ja gadās, ka sieva ar viltu
Vai arī brīvatlaists kāds par pusmuļķi sirmgalvi valda,
Biedros tu piemeties tiem; tos slavē, lai tieci pats
slavēts;

Noderīgs ir arī tas, bet tomēr daudz drošāk, ja pašu
Vari to agrāk jau veikt. Ja dzejas viņš, sajucis, raksta
75 Vājas, tās uzslavē. Viņš ja netiklis, neliecies lūgties;
Pēnelopi tam dod, kā labākam.“ Vai gan tu domā,
Viņu ka pavest tā var, šo sievu tiklo un krietno,
Kuņu pat precnieku bars no ceļa nespēja novest?

80 „Visi tak nākuši tai ir jaunieši tādi, kas skopi,
Dāvāt kas negrib neko, kam ķēķis par Veneru pārāks,
Tāpēc tā krietna vēl ir; bet tikko reiz pabaudīs viņa,
Cik no veča var gūt, ar tevi daloties kopā,
Atbaidēt nevarēs to kā suni no taukotas ādas.

Vecuma dienās kas bij man redzams, to teikšu tev:

Tēbās

- 85 Nekrietna vecene tā bij jābēro: mērcētu eļļā —
Testaments tāds — lai mantinieks nes tās liķi uz
pleciem,
Itkā varētu šā šī, jau mirusi, izslidēt; šķiet man,
Tāpēc, ka dzīvai par daudz tas uzbāzies. Prātīgi
pieej:
Esi kad vajadzīgs klāt, bet pārāki uzbāzties sargies.
- 90 Nelaiptiem nepatik daudz un īgniem, ja plāpā, un
tādiem:
„Ja“ vien saki un „ne“. Dāvs esi kā kōmiķu lomās,
Galvu nodūris stāj, pēc iespējas bailīgam līdzīgs;
Pakalpīgs, panāksi drīz: ja vēsma tik uzpūš, tad
palūdz,
Dārgo galvu lai sedz viņš; no pūļa to izved, ar
pleciem
- 95 Ceļu brīvojot tam; ja plāpīgs, tad piegriez tam ausi;
Nepanesams ja viņš, ja slava tam patīk, to slavē,
Rokas pret debesīm šis līdz pacēlis saka tev:
„stāj jel“,
Neatlaid viņu un pūt kā zarnu ar gaisīgām runām.
Ilgā verdzība reiz kad beigsies, un vieglotas pūles
- 100 Tavas, kad dzirdēsi tu: „Lai Odissejs ceturto daļu
Manto.“ — „Un biedris mans Dāms vai beigts nu
pavisam? Kur citu
Atrast tik mīlamu vēl un krietnu un drošu gan
spētu?“
Iespraud pa vārdam, ja spēj pat asaru birdināt
vari,
Apslēp tik seju, kas var par prieku liecināt, uzcel
- 105 Tā kā novēlēts tas, uz kapa piemiņu krāšņu.
Bēres kaimiņi teiks, ja greznas tās; līdzmantnieks
vecāks

Kāsēt ja nelabi sāk, tam saki, ka labprāt to daļu,
Kādu viņš gribētu pirkt no tavas muižas, jeb māju,
Labprāt dāvātu tam par velti, neprasot naudu.

110 Proserpina jau sauc: es aizeju; — dzīvo tu vesels.“

VI.

Sestā satira ir viena no tām, kas atļauj ieskatīties Horācija dzīvē un papildina ziņas par viņu. Šeit ir atskats uz pagājušiem 7—8 gadiem draudzības ar Mēcēnātu, uz nervozo dzīvi Rōmā pirmajā šīs draudzības laikmetā, attiecībām ar Mēcēnātu tajā laikā, un kā pretstats tam visam, ilgas pēc lauku stūrīša (60 sek.), kuŗu beidzot Mēcēnāts tam dāvājis (1 sek.), un beidzot lauku dzīves idille, dzīras ar kaimiņiem. Kā dzīvi Rōmā, tā arī uz laukiem Horācijs raksturo, kā parasts, īsi, noteikti, ar spilgtākiem piemēriem un bez tam vēl ar pasaciņu par lauku un pilsētas peli. Ja salīdzina šo pasaciņu ar īso Fēdra un gaŗāko Babrija variantu, tad arī šeit Horācija talants izceļas. Viņa tēlojums ir dzīvāks, dramatiskāks un beigu skats gan īsāks, bet koncentrētāks un spēcīgāks, nekā Babrijam. Tāpat abu peļu raksturojumi ir tādi, kas noteikti atgādina godīgos, nabadzīgos, bet viesmīlīgos kalniešus, no vienas puses, un, no otras, izlepušos pilsētas gārdēžus, tos zalonu epikūriešus, par kuŗiem ir runa II 4 un II 8, ar viņu ēstētismu un gastronomiskām tieksmēm.

Sabiņu villa aiz Tībura (Tīvoli) kalnos, nav nekāda lielā un ir arī nolaista, bet Horācijs, kā tas redzams no viņa vēlākiem darbiem, par viņu bijis sajūsmināts un arī pati šī satira nav tieši pateicības izsacījums Mēcēnātam, bet prieka pārplūduma izpaudums.

Par to sk. grāmatas ievadā. Horācijs labprāt tur uzskavējas (Sat. II 3 sākums) un daudzas atskaņas no lauku dzīves ir viņa dzejā (Ofells. Sat. II 2): Carm. I 1, 20, 21, 25 sek.; I 4; 7; 17; 18; 20; 22; 23; 31; 35; 5; 38; II 3; 5; 6; 13; 15; 18; 19; III 1; 13; 18; 22; 23; 25; 28; IV 7; 11; 12; Epod. 2; Epist. I sev. 7; 8; 10; 14; 16.

Tomēr Horācijs, pretēji Vergilijam, nav īsti šīs dzīves dzejnieks; idilles reti sastopamas viņa darbos (Epod. 2), konkrēts savā domāšanā, viņš pakavējas pie lauciniekiem un viņu dzīves gudrības (Sat. II 2; 6); biežāki turpretim viņu saista dabas krāšņums, kuŗu aprakstot Horācijs paceļas līdz aptveŗošai personifikācijai (par Carm. Faunu I 17, III 18, Bakchu II 19); apraksti ir gan vienkārši (Epist. I 14; 16), bet parasti ar gleznainu uzskatāmību (pp. III 13), pie kam atzīmējams pamatvirziens, kas saista aprakstošos dabas skatus ar att. papēmieniem glezniecībā (Pompējos un citur). — Rōmiešiem patīk tāļi skati (Ep. I 10, 23); Taliarcham Horācijs liek skatīties, kā ziemā tālais Sōrakts stāv sniegā balts, kā meži tikko var izturēt smagumu, un kā sastingušas upes salā (Carm. I 9, 1 sek.; sal. Carm. II 9, 5; III 25, 7 sek.; Ep. I 7, 41; I 11, 26; Epod. 2, 11, 62) Horācijs labprāt klejo pa skaistām vietām un tur uzkavējas (C. III 25, 13; sev. Tībura apkārtnē C. IV 3, 10; I 7, 21; IV 2, 30; sal. Epod. II 2, 77); tur viņš nododas dzejai (Carm. IV 2, 31). Sabiņu villas apraksti ir goda vietā: Carm. II 3, 9 (paēna un avota strūkļa aicina uz patīkamu atpūtu pie vīna kausa; sal. I 1, 21, 22, Epod. 2, 23). Plašs apraksts ir Epist. I 16, 5 sek., Carm. II 6, 13 sek.; avots sk. Carm. III 13; sal. arī Sat. II 6, 1 sek.; Carm. III 16, 29.

Jau Fridlenders atzīmē, ka līdzās šo dabas jaukumu izcelšanai, senie rōmieši maz vērības piegrieŗ gaismas un ēnas dažādām pārējām, nepakavējoties pie tās krāsu un toņu bagātības, kāda ir dienvidu zemēs.

Tas attiecināms arī uz Horāciju. Saulainās dienvidu zemēs debess ir tīra (Carm. III 10, 8; III 20, 26 — pretēji ziemeļos Carm. I 22, 17 sek.); bet maz šo sauli apbrīno Horācijs (Ep. I 16, 6 — no noderības viedokļa).

Ir gleznas: saule, kas maina kalnu ēnas (Carm. III 6, 41), pārāk tuvās saules rati (I 22, 22), bet tās ir mazas

un retas. Tāpat nakts skatu ar mēnesnicu gandrīz nav.

Venera ar nimfām dejo mēneša apspīdētās birstalās (Carm. I 4, 5), ir mēneša atmirdzums nakšņainā jūrā (II 5, 20), pie zvaigžņotās debess (C. I 12, 48; Epod. 15, 1;), bet arī tas nav daudz. Tāpat, kā jau sacīts, krāsu un toņu gammas nav izmantotas. Šeit ir atkal pretstats starp Vergilija un Horācija dzeju — pirmais ir gleznains un krāsains, otrs dod lieliskos plašos skatus, kā skulptors tos izceļot; nepazīst Horācijs arī tās mierīgās pārejas, kas ir pie Mantujas un Neāpoles mierīgo skatu tēlotāja Vergilija. Par to Horācijs labprāt atdzīvina dabu, bet uztverot liek viņai skanēt vētrā (C. III 29, 36 sek., Epod. 13, 3) un arī mierā (Epod. 2, 26 sek.). Nepārspējama ir strauta čala un kritums (Carm. III 13, 15; sal. I 1, 22; Epist. I 10, 21), upes trakošana (Carm. I 2, 13; III 29, 36; IV 12, 3 sek.; sat. I 7, 27; I 1, 58, C. IV 2, 5, 10), — pretēji klusums Carm. III, 29, 24. Upes vispārīgi kā pie Horācija, tā arī citiem, sevišķi dzejā izmantotas (Epist. I 14, 35, I 10, 6; Sat. II 4, 16; Ars P. 17, pat svētlaimīgo salā Epod. 16, 41 sek.). Ganāmie pulki bieži papildina ainu (Carm. II 5, 8; III 13, 4 sek.; III 15, 12; III 18, 9; II 5, 5 sek.; Epod. 2, 11; Carm. I 17, 5; Epod. II 62); sal. ganu, kuņš steidzās pie tās ar saviem pulkiem Carm. III 19, 21 sek.

Beidzot personifikācijas atdzīvina visu peizažu: Fauns (C I 17; III 18, IV 12, 9) — ne idillisks, bet darbīgs kalnos ganāmo pulku sargs. Venera ar Gracijām un Nimfām (C. I 4; IV 7) birstalas.

Par mīta savījumu ar dabas skatiem runāt šeit nav vietā. Dabas jaukumi tomēr kā Lukrētijam, tā arī Horācijam ir episōdiski.

Tiku vēlējies es, lai villai ne pārmērīgs lielums,
Mājai lai tuvu ir dārzs un ūdeņa avots, un kalnup

- Nogāzēs ari lai mežs ir neliels. Plašāk un labāk Dievi tak pildīja to. Ir labi. Es nelūdzu citu,
- 5 Merkūrij, tikai lai top šī dāvana īpašums manim. Ja ar ļaunu nekad es neesmu vairojis mantu, Ja ar trūkumiem to un vainām negribu izšķiest, Ja kā muļķis es nelūdzu tā: „Kaut stūrīti šito Tuvumā piegrieztu man, kas laukus izmaitā tagad!“
- 10 „Manim kaut likteņa pirksts kāds rādījis sudraba podu, Līdzīgi tādām, kuŗš reiz jau atradis mantu un lauku Pircis, ko aris bij pats, un caur Herkula draudzību bagāts Kļuvis!“ Ja patīkams tas, kas iegūts, ir katram, tad lūdzu:
- Lopus saimniekam dod un citu it visu jo tauku,
- 15 Prātu izņemot; sargs man paliec, kā parasti, drošais. Tā tad, ja esmu nu reiz no pilsētas atvilcīes kalnos Cietoksnī savā (ko teikt man satirās, ikdienas dziesmā
- Citu vispirms? Ne godkāre šeit man nekait, ne smagais Austrs, nedz rudenā slogs, šis bēru dievietes palīgs).
- 20 Rīta tu tēvs (vai kā Jāns tu gribētu uzklausīt labāk), Ļaudis ar kuŗu mēdz sākt it visas pūles un darbus, Iesākums — dievi tā grib — tu manai dziesmai lai esi.
- Tiešām, Rōmā tu liec lai galvot es skreju: „Nu drīzāk, Posies, lai agrāk kāds cits šai darbā tev neaizsteidz priekšā.“
- 25 Akvilōns zemi gan mēž, gan ziema dzen, īsākā riņķī Sniegainā diena lai rūk, tak iet ir vajadzīgs tomēr. Skaidri kad izsacīts viss un droši, kas kaitēt var pašam,

Pūlim tad jālaužas cauri un gausākiem jādara pāri.
„Ko tu, negudrais, skrien un ko tu gan domā,“ tā
dusmās

30 Nekrietns jau lādas kāds, klieudz: „Tu grūstīsi visus,
kas ceļā,
Vienu tik atminot to, kā Mēcēnāts drīzāki snie-
dzams!“

Tas man kā medus; ko liegt? Bet tikko ir Ēskvilīns
drūmais

Sasniegts, jau sakrājies tur simts lietu priekš cil-
vēkiem citiem;

Pāri par galvu tās lēc, un uz pleciem. „Tu otrajā
stundā

35 Rītdien pie Akas lai nāc, tā lūdza tev paziņot
Roskijs.“

„Šodien lai pienāc tu, Kvīnt, vēl kopējā svarīgā lietā
Jaunā, rakstveži lūdz, bet neaizmirsti vien atnākt.“

„Palūdz, Mēcēnāts šeit lai dēlišiem zīmogu pieliek;“
Sacīsi: „Raudzišu,“ šis: „Ja gribēsi, varēsi,“ uzstāj.

40 Tagad astotais gads būs drīzi aizejot zudis,
Kamēr Mēcēnāts mani ir uzņēmis savējo skaitā,
Sākumā īsti priekš tam, lai ceļojot esmu tam līdzās
Ratos, lai varētu man pa ceļam uzticēt niekus
Tādus, kā: „Pulkstens cik ir?“ „Vai traķietis Gal-
līna pāris

45 Siram?“ „Vēsums gan kož no rīta, ja segas nav
līdzī,“

Ari vēl citu, kas der it labi šķirbainām ausīm.

Tomēr jo vairāk arvien ik dienas, ik stundas šai
laikā

Skaudību mūsējais gūst: viņš sacikstēs līdzī tak bijis,
Kopā bumbojis. „Lūk, kāds laimes bērns,“ runā it
visi.

- 50 Baumas drausmīgas iet no rostriem pa šķērsielām
tājāk —
Katrs, kas sastopas man, jau taujā: „Tu labiņais
(tevīm
Zināt vajaga to, jo tuvāki esi pie dieviem),
Saki vai dzirdējis ko par dākiem?“ Neniēka. „Tu
tiešām
Izsmējējs būsi arvien.“ Lai dievi man atmaksā visi,
55 Ja ko dzirdējis es. „Vai kareivjiem solīto zemi
Cēzars Trikvetrā dos jeb Itāļu zemē, jel saki?“
Zvēru ka nava nekas man zināms — tie brīnās, ka
tiešām
Cilvēks es vienīgs, kas prot tik dziļi un lieliski
klusēt.
Veltīgi diena man zūd ar lūgšanu, pildītu tagad:
60 Lauki, kad redzēšu jūs, kad gan pie grāmatām
senām,
Gan ari miegā būs ļauts, gan bezrūpju stundās reiz
visu
Aizmirst ar prieku, un beigt šo mocošā nemiera
dzīvi?
Pupas kad varēšu ēst, kas Pitagoram tik tuvu,
Kopā ar saknēm, kur klāt vēl taukums treknais, reiz
baudīt?
65 Dzīres dievišķās jūs un naktis, kad savējo pulkā
Varu pie Lariem šeit ēst un pārējo aizsūtīt kalpiem,
Dieviem kad ziedam ir liets! Šeit katrs pēc patikas
sausēt
Kausus dažādos drikst, un brīvs no priekšrakstu važām,
Panest ja stiprāku var, to bauda, jeb vājākai valgmei
70 Mazākos traukos, ja tīk kam, liek rasot. Sarunas
sākas
Pašas ari pie tam ne par svešām villām un mājām,
Nedz ari, Lepos kā dej, vai labi? Pašiem kas
tuvāk,

To šeit pārrunāt mēdz, ko nezināt nevar: vai cilvēks
Laimīgs, ja mantas tam daudz, jeb tikums to padara
tādu?

75 Kas pie draudzības ved, vai paraša, taisnības likums,
Un kas īsti ir labs, kur robežas galējās viņam?
Kaimiņš Kervijs pa tam jau pasakas, vecam kā
parasts,
Melš, kad izdevīgs laiks. Ja nezinot iesāks kāds
uzteikt

Arellijs mantas cik daudz ir sakrājis, iesāk šis:
„Kādreiz

80 Lauku pele, tā teic, reiz, uzņemot pilsētas peli
Trūcīgā alā, kā draugs mēdz vecu draugu tak
mielot,
Taupīga, prātīga gan, sāk labāko celt viņai priekšā,
Rādot, cik laba tai sirds. Ko daudz tur? Nežēlo
viņa

Zirpus, kas atlikti nost, nedz auzu gaŗenos graudus,
85 Mutē ogas tā nes šurp sausās, un taukuma druskas
Atrastās ari, lai tā ar dažādiem ēdieniem veiktu
Gārdēdes nievu, jo ēd šī gaŗiem zobiem tik tikko,
Kamēr mājas tēvs pats, uz šī gada sēnalām gulot,
Cietu zāli vien grauž, šai atstājot ēdienus labos.

90 Pilsētas pele tad teic nu beidzot: „Kāds šeit gan
prieks tev
Dzīvot mežmalē, draugs, uz stāva pauguŗa augšā?
Redzēt vai pilsētu tik tev un cilvēkus ari, ne meŗus?
Sataisies, uzticies man, es vadonis būŗu; ja lēmis
Liktenis mirstīgiem būt mums visiem, ja iespējas
nava

95 Izbēgt no nāves, kaut mazs, kaut liels mēs, lai
katris tad, mīļā,
Kamēr vēl laiks mums ir dots, tak laimē un patikā
dzīvo;

- Dzīvo un piemini, mūžs cik īss tev." Laucnieci šādi
 Vārdi kad patika, steidz no mājas tā žigli, un abas
 Projām, kā norunāts, iet, un ceļā dodas, lai būtu
 100 Naktī pie pilsētas jau un zem valņiem izlīstu; nakts
 jau
 Pusceļā nākusi bij pie debess, kad abas tās soļus
 Mājā bagātā spē, kur purpura gliemežu sulā
 Krāsotas sedzenes mirdz pār gultnēm no ziloņa
 kaula;
- Bij ari atlieku daudz no azaida pārlietu greznā
 105 Kurvjos daudzajos vēl no vakara sakrautas kaudzē.
 Tā tad laucnieci šī jau gulda uz purpura segas,
 Pati kā mājas tēvs skrien šurp turp ar atspraustām
 drēbēm,
 Turpina dzīres un nes tai ēdienus veikli, un pati
 Nolaiza pirmā, ko dod, it cītīgi visu papriekšu.
- 110 Laucnieci |guļošanai prieks par likteņa maiņu, un
 laimē
 Dzīru biedris tā jautrs, līdz piepeži šausmīgi skaļi
 Durvis veļoties dārd un bailēs liek uztraukties
 abām.
 Skraidīt tās izbailēs sāk pa istabu plašo bez prāta,
 Vēl jo vairāk tās dreb, kad māja no Molossas suņu
 115 Riešanas skan; tad zemniece teic: „Nē, dzīves
 man tādas
 Vajadzīgs nava“ un „sveika! man mežs un ala ir
 droša,
 Vienkāršie zirņi man dos bez briesmām tur tikamo
 mieru.“

VII.

Septītā satira ir analogiska trešajai, kur Stertīnija māceklis Damasips, izrunājies par dažādiem trūkumiem, iepin iekšā arī Horāciju; tāpat arī to dara šeit vergs Dāvs, saklausījies līdzīgas gudribas no Krispīna vārtu sarga. Tomēr starpība ir liela, jo Dāvs, izlietojot to vaļu, ko dod vergiem Sātūrnāliju svētki, visu dzirdēto mēģina attiecināt tiešāki uz Horāciju pašu, to labāki pazīdams, nekā Damasips, kuŗš maz ko zin par to, kad Horācijs viņa runas beigās jautā, cik daudz no pievestā ir attiecināms arī uz viņu, un atbild tikai vispārējā formā (II 3, 300 sek.). Dāvs ir personīgāks. Kā II 1 par savu dzeju, tā šeit par savu raksturu H. atļauj citiem izteikt un sevi analizē saskaņā ar stoiķu paradoksiem, itkā pārbaudot, cik maz gan viņā paliek tādu īpašību, kas nebūtu trūkums un netikums. Protams, tas ir viss cum grano salis, ko viņš liek sacīt Dāvam, un savus trūkumus, ko viņš atzīst par vidējiem (I 6, 65 sek.), Horācijs šeit izceļ kā kliezdošus, kōmiski tos pārspilējot (72 sek.). Tādu pašniecināšanu Horācijs bieži pielaiž savos darbos (pp. I 4, 39 sek.); līdz ar to Horācijs atņem ieročus saviem ienaidniekiem, kuŗu nav mazums, jo tiešām viņi gan nevarētu tam pārmet vairāk, kā viņš to pats liek darīt savam vergam. Pie tam jau paša Krispīna autoritāte (Sal. I 1, 120; I 3, 159; I 4, 14) nav liela, nerunājot par viņa durvju sargu, no kuŗa Dāvs ir visu saklausījies. Tomēr satiras filosofiskais saturs, neskatoties uz viņa savādo ietērpju, ir pietiekoši bagāts. Tāpat kā daudzās citās (sev. II 3), šeit aplūkota stoiķu sistēma, kuŗas studijām Horācijs jo bieži ir piegriezies. Šeit sākumā izvirzīts ir viņu uzskats, ka visi cilvēki ir ar trūkumiem (insani), pie kam daži tos uzstāda par mērķi, kurpretim citi svaidās starp labu un ļaunu;

pievesti att. piemēri (7 sek.). Horācijs pieder pie otrajiem; viņš ir it kā līdzīgs ākstam Mulvijam, pat vergam Dāvam, jo arī brīvs cilvēks var būt savu kaislību, baiļu un sabiedrības vergs. Īsti brīvs ir tikai Sapiens, kuŗa jēdziens ir šoreiz ļoti spilgti izsacīts (83 sek.). Beigās Dāvs savos piemēros aizķer tieši Horācija vārīgo vietu — viņa iekšējo nemieru, kas ir gan pa daļai drūmu domu, gan arī radoša nemiera sekas. Ar to satira izbeidzas.

„Sen jau uzklausos šeit, kaut ko tev gribēdams sacīt; Tomēr kā vergam tak bail.“ Vai Dāvs? „Ja, Dāvs,

sava kunga

Uzticīgs piederums es un klausīgs, cik pietiek, lai atļauj Ilgu mūžu vēl tam.“ Lai ir; tu decembra brīvi,

5 Kā jau no senčiem tas likts, ņem arī un izmanto, stāsti.

„Dažiem cilvēkiem prieks ir trūkumos pastāt līdz galam;

Cenšas mērķi tie sniegt, bet daļa peld, ķeŗot gan īsto, Gan arī ļauniem kas kaitīgs. Ir, tiešām, novērots bieži

Gan ar trijiem gredzeniem Prisks, gan kreisā tam tukšā;

10 Dzīvoja dažādi viņš, gan ik stundas uzsūves mainot, Gan no lepnajās pils jau pazūdot vietās, no kuŗām Tirāks brīvatlaists nākt gan nebūtu drīkstējs bez kauna;

Rōmā drīz netiklis viņš, drīz atkal grib dzīvot kā prātnieks

Atēnās, piedzimis jau no Vertumniem ienīsts it visiem.

15 Volānerijs, šis nerrs, kad roksāpe pelnīti viņam Savilka locekļus, tak vēl cilvēku sevīm uz dienām Pieņēma kauliņus mest tā vietā un kausiņā sabērt. Ja ir pastāvīgs kāds tais pašos trūkumos, vieglāk

- Tam ari nelaimi ciest; tāds augstāku stādams par
citiem,
- 20 Virvi kas savilkt gan prot, bet atkal to atlaiž jau
slābu.“
- Šodien vai pateiksi man, pie kāķa, kurp mērķē šī
runā
- Netirā? „Domāta tev, es saku.“ Kā, bezgodi?
Seņču
- Likteni slavēt tu mēdz un raksturu, tomēr pie
viņiem
- Turp ja piepeži dievs kāds aizvestu tevi, tu
liegtos
- 25 Klausīt, tāpēc ka pats vai nedomā labāku esam
To, ko izkliedz, jeb neesi drošs to aizstāvēt, dziļi
Grimis un nespējot vairs no dūpām ārā vilkt kājas.
Rōmā lauki tev tik, uz laukiem, kur pilsētas nava,
Viņu tu debesīs cel. Ja gadās, ka neesi dzirēs
- 30 Aicināts, vienkāršas tad tu saknes slavē, kā liegtas
Tevīm tās būtu jebkad, un teicies laimīgs, tev patīk,
Šodien ka jāžūpo nav nekur. Bet tikko ir ziņu
Mēcēnāts laidis, lai nāc, kaut vēlu, it labi pret rītu,
Dzirēs dalību ņemt: „Vai eļļu kāds pasteigsies padot?
- 35 Vai gan nedzird neviens?“ Tā kliezot un rūcot
tu aizbēdz:
- Mulvijs un nerri iet prom un tevi tā svētī, ka visu
Stāstīt pat nevaru tev: „Es atzīstos skaidri,“ viņš
saka,
„Labprāt es vēderam kalps, kur smarža, tur degunu
ceļu,
Esmu gļēvulis, slinks, pa krogiem eju, ja gribi —
- 40 Tomēr, kaut esi tāds pat un vēl aplamāks, citiem
tak uzbrūc,
Itin kā labāks tu pats, zem skanīgiem vārdiem
tik slēpjot

Trūkumus." Palūko vien, ka lielāks galā vēl
mulķis

Neiznāc tu nekā es, kam vērtība piecisimts drachmu!
Biedēt ar skatiem tak beidz un savaldi rokas un dusmas,

45 Kamēr es izsaku to, ko mācīja Krispīna durvjsargs.
Sveša sieva ir tīkama tev, bet palaidne Dāvam:
Kuŗam tas lielāks ir grēks, kuŗš krusta cienīgāks
esam?

Daba kad uzstāj, tad man, kas kaila pie luktura
gaismas

— — — — — — —

50 — — — — — — —
Atlaiž, es aizeju spirts, ne uztraukts, ka bagātāks
cits kāds

Vai arī skaistāks par mani turpat ir traipījies arī.

Tu kad atlicis nost jau jātnieka riņķi un togu,
Rōmieša krāšņumu, ej, no tiesneša tapis par Dāmu,

55 Lepno galvu kad slēp aiz kauna apsegā tumšā,
Tu vai neesi tas, kas izliecies? Trīcošu tevi
Ieved, un pārmaiņus dreb tev miesa kaislēs un bailēs.
Kāda gan starpība ir, vai dedzināt, uzbrukt jeb
nokaut

Uzpirkts par naudu tu ej, vai sēdi netīrā kastē,

60 Tevi kur paguva slēpt vēl kundzes līdzzīne laikā,
Saspiests, ar galvu pie ceļiem? Ja matrōna grēko,
vai vīram

Taisnīgi tiesības nav un vara jums abiem lemt sodu
Un jo vairāk vēl tam, kuŗš paved, jo nemaina viņa
Izskatu sevīm vismaz, un vietu, nedz izdara grēku,

65 Viņai tak tomēr ir bail un mīļākam arī tā netic.
Gribi ar apdomu list zem kauna rīka un kunga
Dusmām dzīvību dot un mantu, miesu un slavul
Izmuki: ticu, būs bail uz priekšu un sargāsies,
mācīts —

- Tomēr prātā tak tev, kā atkal tikt bailēs un
briesmās
- 70 Varēsi, daudzreizējs vergs! Kuņš zvērs, reiz paticis
vajā,
Būs tik muļķis un ies, kur gaida to sarautās ķēdes?
„Maucinieks neesmu es“ — es arī ne zaglis, ja eju
Prātīgi gaņām, un ņemt ja negribu sudraba traukus.
Briesmas tik atņem: gan nāks tad īstā redzama daba.
- 75 Tu vai esi man kungs, tik daudzām lietām un ļaudīm
Visādi vergojot? Tu, ko trīsreiz un četrreiz ar zizli
Uzsitot prētōrs nekad no verdzīgām nebrīvos bailēm?
To vēl pievieno klāt, kas mazāk nav svarīgs šai
lietā:
Saki, vai palīgs būs tas, kas vergam ir kalps, kā
tas jūsu
- 80 Likumos teikts, jeb līdzīgs verdzībā? Es tev kas
esmu?
Tiešām, tu pavēli man, un citiem pats vergo, kā
nabags,
Atļauj, lai cits tevi rauj kā koka lelli ar diegiem.
Kuņš tad īsti ir brīvs? Tik prātnieks, kas pārvalda
sevi,
Nāve kam biedēklis nav, nedz trūkums, nedz cietuma
ķēdes,
- 85 Tas, kas kaislibām dot var atbildi, nicināt godu
Droši, sevī kas pats ir viss, kas gludens visapkārt,
Ārējs lai nevar nekad pie viņa pieķerties, liktens
Spējīgs lai pārvārēt nav un noslid no viņa. Vai vari
Atrast tu sevī, kas ir tev no visa tā? Talentus piecus
- 90 Sieviete prasa lai dod un spīdzina, ārā pa durvīm
Izsviestu atpakaļ sauc, ar aukstu ūdeni aplej: —
Kauna jūgu svied prom, „brīvs, brīvs esmu!“ saki.
Vai tiešām

Nevari: prātu tev kungs spiež negants un nežēlīgs,
dzenā

Gurušo tevi arvien un negribošo tak piespiež.

- 95 Pausija gleznā kad tu kā sastindzis, neprāti, skaties,
Netikums mazāks vai tas, kā es kad Pikidejānu,
Rutubu, Fulviju, tie kā, ceļus liekuši, cīņā,
Blenžu, kur uzzīmēts tas ar ogli jeb sarkano krāsu?
Tiri kā dzīvi tur sit un cīnās un atvaira, groza
- 100 Ieročus vīri. Ir Dāvs tad vazaņķis, nelietis: pats tu
Sapratējs lielisks arvien un spriedējs par senatnes
lietām!

Dienas zaglis, ja es pēc plāceņa tiecos, bet tev gan
Varens tikums un spēks ir vajadzīgs bagātās dzīres?
Vēdera kalpība man kādēļ gan bīstama vairāk?

- 105 Mugurai jācieš par to. Tu kāpēc brīvāks no soda,
Uzkožas vari ja ņemt, kaut lēti tās perkamas nava?
Tiesa: rūgtas reiz top bez gala ilgstošās dzīres,
Vainīgo ķermeni nest reiz atsakās pieviltās kājas.
Grēcīgs vai puika tik vien, kas skrebli pret vīnogām
mainījs

- 110 Vakarā bija: bet tas, kuŗš mantotu muižu jau pārdod,
Vēderam kalpojot, vergs vai nava? Vēl piemini ari,
Stundu ka nevari būt ar sevi un iekārtot labi
Atpūtu: sevis tu bēdz kā blandonis, bēglis, gan
prasot,

Vīnu tevīm lai dod, gan miegā apmānot rūpes;

- 115 Velti: kā pavadons melns tās nospiež un bēgošam
seko.“

Kur man akmeni ņemt? „Priekš kam viņš tevīm?“

Kur bultas?

„Dzejas viņš raksta, vai trāks?“ Ja žiglāk no
šejienu projām

Nebūsi izzudis, būt tev devītam Sabīņu villā.

VIII.

Astotā satira, līdzīgi I 5, I 9 un sev. II 4 ir skats no dzīves, ir dzīru apraksts, kuņš ņem dalību Mēcēnāts, Varijs un Visks no viņa pulciņa. Fūfidijs un vēl divi tā pavadopi — jautrais Vibīdijs un Servīlijs, saukts par Bala-trōnu (kōmēdiantu), izšķērdīgais Nōmentāns un pats saimnieks Nāsīdiēns Rūfs ar savu „ēnu“ Porkiju. Dzīres notiek pie Nāsīdiēna, kuņš ir gan bagāts, bet ne sevišķi gudrs, lai gan grib sabiedrībā spīdēt, starp citu šeit dzīrēs ar savām gastronomiskām dāvanām; Mēcēnātu uzņemot viņš nav taupījis naudu, lai viss būtu pārpilnam, bet visu pārspilē, pretēji tam, ko māca Katījs (I 4; sal. II 8, 85 sek.). Takta viņam nav arī, uzslavējot pašam savus ēdienus un sīki jo sīki par tiem vien stāstot (32, 33; 43 un citur). Lai gan Mēcēnāts ir piedalījies šajās dzīrēs, arī viņam, domājams, šis kōmiskais stāstījums ir tāpat patīcis, kā Brundisijas ceļojuma apraksts (I 5).

Pretēji II 4, Horācijs šeit ir ļoti ass. Satira ir dialoga formā: Fundānijs atstāsta notikumus dzīrēs. No Nāsīdiēna puses tas varbūt ir mēģinājums Mēcēnātam tuvoties (sal. I 9, sev. 56 sek.) un ietikt viņa aprindās, bet par rezultātiem liek noprast jau nevaldamā Vibīēna un citu izturēšanās dzīrēs. Horācija humōram šī satira ir visraksturīgākā. Fundānija stāsts par pārmērīgo ēdienu daudzumu, saimnieka apnīkstošām gastronomiskām runām, Vibīēna un Servīlija žūpošana nelaikā un Rūfa dusmas par to, episōds ar baldachīna nogāšanos un sekojošā scena — Nāsīdiēna izmisums, Nōmentāna provocējošā līdzcietība un Nāsīdiēna naivā atsaukšanās uz to, negaidītā tupeļu prasīšana un N. pazušana, jautrība pēc viņa aiziešanas, skats ar vergiem — ir meistara darbs; Nāsīdiēns, gribēdams lietu saglābt, vēl vairāk pārspilē,

dzīru beigās tās no jauna sarīkojot un nesot vai visus savus krājumus šurp. Petrōnija Trimalchiōns ir viņa cienīgs skolnieks. Nāsidiēns, domājams, šeit ir fiktīvs vārds, bet viņa tipu Horācijs ir spilgti izcēlis; tas ir naudas vīrs ar neveiklām aristokrātiskām tieksmēm.

Dzīres kā patikās tev pie bagātā Nāsidiēna?

Teica, kad meklēju sev es maltītei biedri, ka vakar Tu no pusdienas tur jau žūpojoj. „Tā kā nekad vēl Dzīvē, tik labi.“ Bet teic, ja nenākās pārāki gŗūti,

5 Vēderu kurcošo jums kāds uzēdiens remdēja pirmais?

„Lūkāņu kuilis vispirms; viņš noķerts pie mīlīgā
austra

Vēsma,“ kā sacīja mums to dzīru tevs; apkārt bij
sīvie

Rutki un salati tam un redisi, vēderu gurdo

Gremot kas modina, bij vēl sisers, sardines, Kōas

10 Vīna akmenis. Šo kad novāca uzjozies augsti

Puisēns, un kļavasgalds kad bij ar purpuru slaucīts,

Visu kad noņēma otrs, tur lieks kas vēl mētājās virsū,

Edošos traucēt kas var, tad līdzīgi Atēnu meitai

Cererai svēto kas nes, nāk Hidasps ar Kēkūbas vīnu,

15 Melnignējs, Chijieti nes bez jūras ūdeņa Alkōns.

Saimnieks tad: „Mēcēnāt“, teic, vai Albāņu, Falerna
vīnu

Vēlies, lai noliek tev klāt? Man viens un otrs
pie rokas.“

Nabaga bagātnieks! Tak, kuŗš dzīrēs bija tev
kaimiņš,

Fundānij, prieks tev ar ko bij kopā būt, vēlētos zināt.

20 „Pirmais es biju, un tad aiz manis Visks Turīns, un
lejāk

Varijs, cik atminos, bij; tad Servīlijs Balatrōns līdzās

Vībīdijam, kuŗu sev kā ēnu bij Mēcēnāts ņēmis;

Nōmentāns saimniekam klāt no vienas puses, no otras

- Porkijs, veselus, mums par izpriecu, plācepus rijot ;
 25 Nōmentāns atkal priekš tam, lai rādītu tieši ar
 pirkstu,
 Apslēpts ja palicis kas: jo pārējie visi, kā pūlis,
 Saku es, dzīvojām mēs ap putniem un gliemežiem,
 zivīm
 Tādām, kam citāda bij, kā parasta būt viņām garša.
 Tas ik brīdi tā bij, kad priekšā cēla vai plekstes
 30 Pastetē, vai ari ātes, ko baudījis nebiju agrāk.
 Vēlāk tad sāka viņš teikt: „top medus āboli sārti,
 Jaunus kad nolasa tos“ ; kas svarīgs šai runā, to
 prasīt
 Viņam vari tu pats. Nu Balatrōnam tad saka
 Vibīdijs: „Neatriebts mirs, kuŗš nāvīgi neţūpos
 šodien,“
 35 Kausus tad lielākus lūdz, un bālums uz saimnieka
 vaigiem
 Redzams jau tika, jo bail ne no cita tam bij, kā no
 žūpām
 Nāvīgiem, tāpēc ka tiem ir ļaunākas, brīvākas mēles,
 Karsējošs vīns vēl pie tam vairs neatļauj ēdienus
 garšot.
 Ālifānos jau gāž uz mutes veselus traukus
 40 Vibīdijs, Balatrōns; mēs tiem sekojam; vienīgi tikai
 Trešajā gulvietā tiem nekādu nedara postu.
 Mūrēnu atnes tad šurp starp krabiem peldošiem
 bļodā
 Izstieptu. Saimnieks pie tam: „To grūsneju noķēra,“
 saka,
 „Gaļa, ja dzemdējsi tā, tad nebūtu viņai tik laba.
 45 Mērce ir jaukta lūk šā: pie Venafra olīvu eļļas —
 Pirmā spieduma vien — ir sula no Hibēra zivīm
 Klāt un piecgadējs vīns, gan, protams, no šajpusēs
 jūfai;

Vārot — vārītam tad vislabāk kā cits kas ir
derīgs

50 Chijas vīnu liet klāt — liek piparus baltos un ari
Etiķi, skābēts kas tiek no Metimnas vīnogu vīna.
Sinepes zaļās un alanti zaļo es mācīju pirmais
Pievārīt ari tur klāt, bet netīrus echīnus Kurtīls,
Itkā labāks ir tas, no jūņas eža kas nācis.“
Piepeži baldachīns smags, kas uzkārts bij, nokrītot,
bļodu

55 Postažā pārvērta mums un putekļus sacēla melnos
Tādus, kā akvilōns pats tos nesaceļ Kampāņu laukos.
Vairāk ko bijušies mēs, kad briesmu, kā jutām,
nekādu

Nebija, atspirgām jau: tik Rūfs ar nokārtu galvu,
Tīri kā miris kad dēls tam nelaikā, raud. Kas galā
60 Būtu, ja Nōmentāns vien tad, apķēriģs, nebūtu draugu
Modrinājs: „Liktenis, lūk! Kāds dievs par tevi gan
ļaunāks;
Kāds tev arvienu ir prieks likt izsmieklā cilvēku
darbus.“

Varijs tikko vairs, nerrs šis, varēja aizardēt smieklus.
Balatrōns, ierādums kam it visur ar degunu bāsties:
65 „Tāda ir dzīve,“ nu teic, „un tāpēc gan tavējā slava
Nevarēs laikam nekad būt līdzīga tavējām pūlēm.
Mani pa godam lai uzņemtū, tev vai moku gan
diezgan
Nebij, vai sagrauzts tu maz no rūpēm, lai nepiedeg
maize,

Mērci nelāgu mums lai nepadod, vergi lai visi
70 Kārtīgi jozušies nāk pie galda kā pienākas kalpot!
Te nu vēl gadījums šis: krit baldachīns taisni uz
bļodas,
Sasit, kā sadauzīt mēdz ar kāju to zirgpūsis krītot.
Tomēr tak saimnieka spējas un gods, kā vadoņa,
skaidrāk

- Nelaimē redzamas top; tās slēpt var gadījums laimē.“
- 75 Nāsīdjēns, atbildot tam: „Lai dievi dod labumus tevīm
Visus, ko lūgsi: tu labs un patīkams biedris pie galda.“
Prasa tad sandales viņš. Bij redzēt, pie galda
kā guļot
Čukstēja paklusi tad pa pulciņiem ausīs viens otram.“
Labāku izrādi es vai gribējis redzēt! Bet tagad
- 80 Saki, kā smējies pēc tam? „Vēl tikko Vibīdijs
kalpiem
Iesācis jautāt, vai beigts ir viņa trauks arī pavisam,
Viņam kad prasot neviens vairs kausus nedomā
pasniegt,
Kamēr Balatrōns smeļ un par viņa iedomām visi,
Nāsīdiēnu jau redz šurp nākot, ar drosmi, lai māksla
- 85 Likteņa kļūdu var glābt. Tam sekojot rindā jau
vergi
Milzīgā paplātē šurp nes gabalos sagrieztu dzērvi
Bagātīgi kaisītu jau ar sāli un miltiem,
Baltas, ar treknajām vien kas viģēm bažota, zoses
Aknas, un lāpstīņas, nost no zaķiem grieztas, lai
gārdums
- 90 Lielāks, kā būtu viņš tad, ja ar citu tās kopā;
vēl strazdu
Grauzdētas krūtis mums nes un dūjas bez kugznām:
viss jauki
Būtu bijis, ja pats par viņu tikumu, dabu
Saimnieks neteicis vien: mēs atriebām, aizskrejot
projām,
Nenomēģinot vairs, kā visam kad pūtusi virsū
- 95 Kānidija, kas dzeļ vēl sīvāk par Afrikas čūskām.

to, ka vājprātīgs Orests palicis pēc tam, bet gan par to, ka viņa noziegums izdarīts jau trakumā (furijas 135 ; 137) ; arī uzbrukums Piladam un Ēlektrai liecina to pašu (139 sek.).

142. Ūpimijs, skopulis. Vējas, sena etrusku pilsēta ; šejienes viņu pat vietējie ne labprāt lieto. Kampāņu trauki sk. I 6, 118).

145. Sk. II 5, 23 sek.

156. sek. Saruna disputa veidā ar 77,78 iedomātām personām.

159. Par godkārīgiem ; tie nav skopuļi, bet arī insani (165). Seko stoiķiem parastās paraleles starp miesas un dvēseles slimībām.

161. Kraters — slavens rōmiešu ārstis Cicerōna laikā.

164. Pateicoties par izveseļošanas).

166. Antikira — pazīstams kurorts. Sk. 82.

167. Godkārība savienota ar lielu naudas izsviešanu (pp. sacīkstes jāsarīko uz sava rēķina 182).

168. Oppidijs no Kanusijas, ko Horācijs pazinis savā jaunībā, novērojis savu bērnu dabu un sakarā ar to dod mirstot savus pēdējos aizrādījumus. Rotaļas ar riekstiem un kauliņu spēle (II 7, 17) patik Aulam ; viņš ir arī pārāk devīgs, — Tiberijs turpretim pretējas dabas. Nōmentāns I 1, 102 ; Kikūta II 3, 69.

181. Godkārība Oppidijam šķiet vēl bīstamāka par vieglprātību un mantrausību (kāpinājums 176, 180). Provinces prētōrs sk. I 5, 34.).

182. Tautas ēdināšana sev. Floralia svētkos, kas prasa, neskatoties uz ēdienu vienkāršību, lielus izdevumus (184), ir ēdila jeb prētōra pienākums ; pēc Oppidija domām tik daudz nav vērts iegūtā slava : goda vieta cirkū un bronsas statuja. Cirkus izrādes ir iecienītas visūr, arī provincē.

185. Marks Vipsānijs Agrippa, Augusta tuvākais draugs un vēlāk arī znots un faktiskais viņa politikas izvedējs dzīvē ir ēdils 33 gadā un šajā laikā, kā arī vēlāk izvedis daudzus lieliskus būves darbus (sal. II 2, 105, 106), starp citu lielo ūdensvadu ar 500 fontaniem, 700 baseiniem, kanalizāciju; tāpat viņš, lai Oktāviānam iegūtu tautas simpatijas priekš izšķirošās cīņās ar Antōniju, dod grandiozus svētkus un sacikstes. Mazpilsētas magistrāts, protams nevar mēroties ar Agrippu, kā pasakā lapsa ar lauvu (186).

187. Godkāriba padara cilvēku ļaunu. Ar rētōrikas palīdzību tāpat kā Oresta gadījumā (132) stoiķis aizstāv domas, pretējas pieņemtajām gadījumā, kur Agamemnonis noliedz Ajāku (Ajantu) apbedīt par to, ka viņš dusmu trakumā grībejis savus ienaidniekus nonāvēt (197). — Sal. Sofokla „Ajantu“ 1049 sek. Šāds aizliegums ir vislielākais sods, jo neapglabātais nevar pēc nāves ieiet ēnu valstī. Achills, Ulīks (Odisejs), Menelajs, kā arī Agamemnonis un Ajāks grīķu varoņi Trojas karā (pret Priamu). Apvainots par to, ka kritušā Achilla ieroči nav piešķirti viņam, kā labākajam grīķu varonim, bet Odisejam, viņš zaudē prātu un, iebrucis lopu barā, tos apsit (197, 198).

199. Ajanta aizstāvis pārmet Agamemnomam to, ka viņš ceļā uz Troju (Aulidā) nonāvējis un upurējis dieviem pats savu meitu tikai tāpēc, lai būtu apmierināta. Viņa godkāriba, lai varētu floti vest pret Troju (212); arī tas, pēc viņa domām, ir trakums (202). Ajants ir nonāvējis gan lopus, bet ne sievu Tekmessu, dēlu Eurisaku, ne brāli Teukru, pat ne arī viltīgo Odisseju. Agamemnona motīvi to neapmierina (207, 210, 211—213.) Meita nav aita un aita nav meita.

216. Sieviešu vārdi.

220—223 — slēdzieni (kā 158). Bellōna — asinskārīga Kappadoķijas dieviete.

224. Izšķērdība, trešais kardinalais trūkums, saistīts atkal ar Nōmentānu. Tāpat kā šis piemērs, tā ari nākošais par Ēsopa dēlu liecina par bezprātīgu izšķērdību.

228. Sek. Tusku iela (vicus Tuskus) no foruma uz Vēlabru Tibera malā, tāpat kā Vēlabrs un gaļas tirgus (Macellum) — pārtikas vielu bodišu rajons. Ari netikļu turētājs, savedējs (leno), ir no turienes.

234. Meža cūku medības notiek ziemā (Carm. I 1, 25) sev. Lukānijas kalnos un ir savienotas ar briesmām, tāpat ka zveja sabangotā jūrā.

237—8. Savedējam sacīts.

239. Ēsops un Roskijs — divi ievērojamākie Cicerōna laikmeta aktieri. Pirmējā dēls ir ārprātīgs izšķērdētājs (non solum perditae, sed etiam furiosae luxuriae. Val. Max. IX 1 int. 2) un šis gadījums ar Metella sievas pārli var būt tiešām bijis (līdzīgi stāsta par Kleopatru).

243. Kv. Arrija (sk. 86) dēli nav labāki par to.

247. Sek. Ari kaisliba ir neprāts, kā agrākie trīs.

253. Polemons, Akademiskās skolas galva pēc Ksenokrata (mir. 270 g.) bijis jaunībā ļoti palaidnīgs (255, 256) un kādreiz agri no rīta piedzēries ienācis Ksenokrata audītōrijā vēl, kā nō dzirēm, ar vaiņagu galvā, bet šeit galīgi pārvērties (257).

254. Kaislības salīdzinājums ar slimību; doma: beidz izrādīt, ka esi viņas varā:

259. Sek. Horācijs atstāsta skatu, kas ir Terentija komēdijas Eunuchus sākumā (46 sek., 57 sek.). Tur šajā stāvoklī ir jaunais Fēdrija, ko hetēra Taīda pirmājo reizi atraidījusi; sarunājas viņi ar vergu Polemonu.

277. Marijs, aiz greizsirdības, domājams, nonāvējis savu mīlāko, brīvātlaisto Hēlladi un pats pēc tam nolēcis lejā, vai nu upē jeb pa logu.

278—280. Parasti tādas lietas nemēdz saukt viņu istā vārdā.

281. Nākošā neprātība ir māņticība.

287. Kāpēc šādi ļaudis apzīmēti kā Menēnija pēcnācēji, par to jau choliasti neko nezin vēstīt.

296. Atstāstījis Stertiniņa gaŗo runu, Damasips maz ko pieliek klāt no savas puses, tikai vienīgi to, ka tas esot devis ieročus aizsargāties: ikkatram, kas viņam grib ko pārnest, Damasips var skaidri pierādīt, ka tas ir insanus. Bet Damasips ir, acīm redzot, gājis vēl tālāk un sācis pirmais to pierādīt arī Horācijam (1). Stertinijs ir nosaukts par „astoto gudro“, jo kanonā ir septiņi (Solōns, Taless un citi). Par paŗu Stertiniju ir maz zināms (Ep. I 12, 20); viņŗ ir filosofs un sarakstījis latīniski 120 grāmatas par stoiŗu filosofiju.

303. Horācijs grib zināt, kāds īsti ir viņa neprāts. Damasips noraida viņa iedomas, ka viņŗ ir pilnīgi prā-tīgs (sanus) ar piemēru par Agāvi, Tēbu ķēniņa Penteja māti, kas Dionisija orgījās trakojot, pati saplosījusi savu dēlu un arī neapzinājusies traka esam.

307—8. Domājams, par Horācija muiŗiŗu, kuŗa ir nolaista un kur jāceļ ēkas jeb jāsalabo.

310. Turbōns — gladiators, gan mazs no augumā, bet dūŗīgs cīpā.

IV.

Domu gaita: Horācijs sastopas ar epikūrieti Katiju, kuŗš patlaban ir ļoti steidzīgs un aizņemts, sajūsmā par brīnišķīgām receptēm, ko izzinājis no kāda ēstēta-gastro-noma (9) un kuŗas grib piezīmēt. Viņa sajūsma ir tik liela, ka šo savu skolotāju viņš izceļ līdzās Pitagoram, Sōkratam un Platōnam, kā īstu dzīves baudīšanas teo-rētiķi (1—11). Uz Horācija lūgumu Katijs atstāsta visādas receptes, kuŗas gan nav kopā sakarīgas, bet apmēram tomēr piemērotas veselām dzīrēm. Pirmās attiecās uz aukstiem ēdieniem (gustatio) dzīru sākumā: kādas olas un saknes ir labākas. Tad lēciens uz atsevišķu gadī-jumu — par vistas gaļu (17—20) un sēnēm pie tās, kā ari zīda koka augļiem (20—23). Atgriežoties pie tēmata, Katijs nopeļ stipru vīnu lietošanu dzīru sākumā pasnie-dzamajam dzērienam (mulsum — medus un vīns); tad dažādas receptes ēstgribas kairināšanai un traucekļu no-vēršanai un sīks dažādu jūŗas austeru un gliemežu vēr-tējums (12—34). Otrā daļā aplūkoti siltie ēdieni (mensa prima). Pēc ievada par dzīru sarīkošanas mākslu (34—40) viņš iesāk ar cūkas cepeti, ko mēdz pasniegt nesagrieztu, veselu, un citiem gaļas ēdieniem (stirna, zaķis), tad pāriet pie putniem un zivīm (41—46). Tālāk nāk saldumi (mensa secunda) un vīni (kā noņemt sti-prajiem smaku un kā vājākiem piedot stiprumu un no-ņemt dulķi). Pie vīna dažādie uzkožamie (krabi un gliemeži, bet ne salati; var ari vienkāršus stiprus gaļas ēdienus ar majonēzēm). Tad par augļiem: āboliem, vīn-ogām (47—75). Katijs ļoti lielu vērību piegriež ari tam, kā ēdienus pasniegt ar gaumi, tīri (76—87). Beidzot Horācijs ar zināmu ironiju nožēlo, ka pats nav dzirdējis šo priekšnesumu un redzējis vaigu vaigā pašu izgudro-

tāju, kuŗu klausoties viņš varētu remdināt savas slāpes pēc laimīgas dzīves gudrībām (88—95).

1. Katijs — varbūt Cicerōna pieminētais Epikūra filosofijas latinizētājs (De. or. II 86, 351), kas gan nav ticams, jo viņš nomiris jau Cicerōna laikā.

2. Katijs patlaban ir nācis pie jaunām domām par gastronomiju, noklausījies kāda nezināma gastronomista sarunās (9—11) Anits, Melits un Likons ir Sōkrata ap-sūdzētāji tiesā. Pieminēti ētikas galvenie priekšstāvji.

7. Mnemonika, atmiņas māksla ir pazīstama jau grieķiem (Simonids); ir strīdīgs jautājums, vai šādai mākslai lielāka nozīme jeb var līdzēt tikai no dabas dotā atmiņa. Atmiņu sadala tā kā idejas, un pēdējās apzīmē ar zīmēm (signa 2), kuŗas lieto rakstības vietā un tad atšifrē pierakstot.

11. Ēdieni uzskaitīti zināmā kārtībā, kā lielām dzīrēm sākot ar gustatio, priekšēdiens, tag. antipasto.

12. Bez kāda ievada, tieši, Katijs uzskaita receptes (sal. Martiāla gastronomisko epigrammu XIII. gr.); viņš grib sacensties ar ētikas lielmeistariem šādā ceļā.

14. Cietāka čaumala, tīrāks baltums, labāka garša, un strīdīgais jautājums par to, no kuŗām nāk gailēni, (no apaļām — pēc Aristoteļa, gaŗenām pēc Antigona), no kuŗām visticas.

15. Salatām lieto visādas saknes un zaļumus, ko ievēd no sakņu dārzjiem pilsētas tuvumā, kur pārmērīgas mēslošanas un apūdeņošanas dēļ saknes ir ūdeņainas un ne tik gārdas.

17. Vista īsti ir nokauta jānoliek dažas dienas iestāvēties, lai nav tik cieta; šeit turpretim uz ātru roku jāceļ viesim priekšā un tāpēc jāslicina viņā, lai nedabūtu atdzist.

20. Pie minētā cepeša; ieteikti šampiņjoni, bet ne meža kaitīgās sēnes.

21. Augļi, kā parasts, beigās. Ieteikts raut augļus rīta agrumā, jo laicīgie ātri maitājas.

24. Aufidijam pārmet ne viegla, bet stipra vīna (Falerna) lietošanu dzīru sākumā mazā daudzumā ēstgribas stiprināšanai pasniedzamajam mulsum (medus un vīns); vīns iet tieši asinīs, pēc rōmiešu domām.

28. Edamie gliemeži (no Tarentas, Bājiem); Kōas baltais vīns, ar jūras ūdeni atšķaidīts.

30. Sek. — dažādas labāko gliemežu sugas no Bājām, Misēna raga, Lukrīna ezera pie Neāpoles, Kirkējām Latijā un Tārentas liča.

35. Galvenais ēdiens (cena). Ir vajadzīga gaume; dzirēs nepietiek ar lielu greznumu.

39. Pirmo pasniedz meža cepeti, pēc iespējas no Umbrijas, Lūkānijas (II 3, 234; II 8, 6) jeb Marsu (Carm. I 1, 28) ozolu mežiem, bet ne no purvainās Rōmas apkārtnes (Laurenta).

43. Meža stirnu gaļa gārdāka, nekā to, kas ēd vīnāju lapas.

44. Sal. II 8, 89.

45. Attiecībā uz zivīm jāzin, kāda daba piemīt viņu gaļai un kādā laikā tā ir visgārdākā. Par to rakstījis jau grieķis Archestrats (sal. II 8).

49. Pāreja uz dzērieniem (51). Vīnu izlikt lielos traukos laukā saulē un lietū, vējā un arī pa nakti — ir parasts papēmiens (Plin. N. H. XIV. 136). Šeit tikai dzidrā naktī. Nedrīkst to kāst cauri linu drēbei.

55. Sorrentas vīns ir visvieglākais; lai to padarītu stiprāku, ņem cita (šeit Falerna) vīna raugu, to izkaltē pulverī un pieber klāt. Otra lieta ir to skaidru padarīt, lai mieles ātrāki nogulst. Vispārīgi ieteikts ar olu baltumu, šeit baloža olu ar visu dzeltenumu.

58. Ja vairs negribās dzert, tad ieteikti krabi un gliemeži. Pikantos salatus pēc vīna kuņģis nesagremo

un tie vairs „peld“ vīnā. Var arī uzēst šķīņķi un desas, pēc iespējas piparotas, kā tas ir vienkāršos krodziņos.

63. Mērces: 64—66; 67 sek. Viena ir no svaigas olīvu eļļas, vīna un zivs; otra, ja vāra pirmo, pieliekot klāt zaļumus, šafranu un olīvu eļļu (sal. II 8 — receptes).

66. Bizantē tunna zivis vislabākās; viņas pārsūta māla trauciņos.

68. Koriks — kalns Sicīlijā ar labāko šafranu.

69. Venāfra Kampānijā ar labākajām olīvēm.

70. Pēcgalds: Tībura (Tivoli; Carm. I 17, 14) āboli ir labāki par tiem, kas aug Pīkēnā, bet ne tik sulīgi.

71. Venunkuls — Kampānijas vīnogu suga, vislabāki konservējama.

72. Vīnogu uzglabāšana (II 2, 121): uzkārt pie griestiem jeb dūmos (vislabāk Albāņu vīnogas).

76. Sek. Tīriba pie galda.

84. Grīdas mozaika.

94. Sek. Sal. Lukrec. IV 2; Horācijs izbeidz, kā sācis ar Pītagoru un citiem, šeit ar Epikūru.

V.

Domu gaita : Odissejs jautā Teiresijam, kā iegūt mantu, bez kuŗas nav nekāda stāvokļa sabiedrībā (1—8). Teiresijs savā atbildē norāda uz Rōmā parasto līdzekli — mantojumu zvejošanu ar lišķību un pielabināšanos (9—50). Ļoti reti tas mērķi nesasniedz (episōds par Nāsiku 51—69). Nekādi līdzekļi nav aizliegti (70—97). Ja mērķis sasniegts, jālūkojas pēc jauniem upuriem (98—110).

1. Teiresijs — pazīstams grieķu zīlnieks un pareģis; viņa dvēseli izsauc Odissejs XI, 90 sek. no ēnu valsts (sal. 120). Par nekromantiju sk. I 8.

2. Odissejs visu pie Trojas iegūto bagātību pazaudēs, pēc Teiresija pareģojuma (Od. XI 114), uz māju braucot, vētrā kuģiem bojā ejot.

4. Itaka — Odisseja dzimtene, sala pie Grieķijas rietumu krasta. Penāti — rōmiešu mājas dievi.

5. Bieži par Teiresija pareģošanas spējām.

7. Pēnelopes, Odisseja sievas, precinieki lieto šādus izēšanas paņēmienu, lai piespiestu Pēnelopi kādu no tiem izvēlēties.

8. Sal. I 1, 62; Epist. I 6, 36.

10. Sagaidāms ir, ka Teiresijs, kā pie Homēra, ieteiks atriebties preciniekiem un ar varu glābt, kas vēl glābjams, bet Teiresijs dod pavisam citas receptes, kā viegli pie mantas tikt. Pirmā ir — sīki pakalpojumi, lai grieztu uz sevi uzmanību. Strazds pieder pie gārdu miem (II 2, 74; Epist, I 15, 40).

12. Bezbērnu veči ir sevišķi pievilcīgi testamentu ķērājiem, (30 sek.). Viņš ir iedomīgi; jau kōmēdija rāda kā tie viegli mātāmi un apmuļķojami (71).

13. Sal. Epist. I 1, 78.

14. Lāriem mēdz vest pirmos augļus ziedam (Tibull. I 1, 19).
17. Kreisā pusē iet pavadoņi, tā tad gar kājceliņa malu.
18. Dāms parasts vergu vārds (16) sal. I 6, 38, II 7, 54. Odissejs jūtas apvainots, bet to pienaglo Teiresijs ar pāris vārdiem.
30. Odyss. V 223, XX 18; sal. Carm. I 7; 30.
27. Līdzās dāvanām un izpatikšanai — pakalpojumi.
28. Sal. 15.
29. Aizstāvis, kaut gan tas ir sūdzētājs (sal. 35 sek.)
32. Priekšvārdā otru sauc tikai tādi, kas ir tuvās attiecībās, jeb to uzsver lišķējot. Bagātniekiem ir līdzī sev. nomeclator, kas visus vārdā pazīst. Šeit bagātnieks ir vergs (16), un viņam pat nava praenomen, priekšvārda.
39. Sk. I 7, 25 dedzinošais Seirijs; tēlu saplaisāšana šajā karstumā sal. I 8.
41. Fūrijs Bibākuls sk. I 10, 36; šeit kādas viņa dziesmas parādīja (Juppiters pēc bagātas upuru maltītes liek sniegam krist uz Alpiem). (Sal. Epist. I 15 34). Ari Fūrija resnums šeit īsi bet asi apzīmēts.
44. Makšķeri vajaga izmest uz vairākām „zivīm“: līdzās bezbērņiem ari uz tādiem, kam ir viens pats bērns, bet slimīgs.
49. Orks — apakšzemes, mirušo valsts.
54. Testaments vaska dēlišu grāmatiņā. Uz pirmā dēliša pirmā rindā ir testamenta rakstītāja vārds, tad mantnieka jeb vairāku mantinieku vārdi.
55. Kāds gadījums, ko Teiresijs paredz nākotnē, bet Odissejs to nezina un nesaprot, par veco Korānu, bijušu nakts sargu, tad rakstvedi (56), lielu bagātnieku, kam viņa parādnieks Nāsīka dod savu meitu par sievu, lai tā tiktu vajā no parādiem un ari iegūtu vēcpuiša sakrāto mantu (sk. 62 sek.).

62. Teiresija pravietojums parastā orākulu formā (I 9, 31). Horācijs piemin Oktāviāna (jaunekļa) ciņu pret partiem pēc Aktijas kaujas 31. g. (par partiem, seniem Rōmas ienaidniekiem Carm. IV 15, 6, Epist. II 1, 256 un cit.) — izveicīgs kompliments Augustam.

70. Dažādi ceļi stāvokļa nostiprināšanai — ar sievietēm, vergiem, bet galvenais, pašu „apstrādāšanu“. Kōmēdijā ir izkopts šāds *κλαξ* (lišķa) tips.

74. Sal. I 4, 85 sek.

76. Tāpat kā Odisseja, tā arī viņa sievas (77 raksturotā, kā pie Homēra) Pēnelopes raksturs ir pilnīgi sagrozīts un vulgārizēts.

92. Dāvs, vergs, kam kōmēdijā ir izcilus loma veču muļķošanā (I 10 40)

101. Sal. 18.

VI.

Domu gaita:

Prieks par Mēcēnāta dāvināto Sabīņu villu, kas pārspēj visu gaidīto (1—19); atmiņas par dzīvi Rōmā, sev. pirmā laikā pie Mēcēnāta, ar viņas rūpēm un nogurdiņošanās darīšanām (20—39, 40—58) un ilgām pēc lauku dzīves (59—64). Lauku dzīves idille — dzīras un sarunas (65—79), un gaŗāks episōds — Kervija stāsts par pilsētas un lauku peli (79—117)

1. — Sk. grāmatas ievadā. Sal. II 3, 10 (villula); Carm. II 16, 37; Epist. I 14, 1; Carm. III 29, 14. Horācijs ir pilnīgi ar to apmierināts (Epist. I 7, 15, Epod. 1, 31), uzskata sevi par bagātu (Carm. I 17, 14; Epist. I 10, 8) — sal. 3 rindu.

2. Par laukiem, dārzu, un mežu sk. grāmatas ievadā (20 lpp. sek.). Avotu Horācijs piemin vairākas reizes viņa dzidruma un skaistuma dēļ (Epist. I 16, 12 sek. Carm. III 13). Atpūta pie avota Carm. I 1, 22,

4. — Sal. Carm III 1, 47; Epist. I 15 17; I 18, 107; Carm. III 16, 33 sek.; Latifundijas viņam nevajaga (Carm. I 31, 3 sek.; III 16, 33 sek.: Epod. 4, 13 sek.; I, 25 sek.; Carm. II 16, 37).

5. Merkūrijs, Maijas dēls, dzejnieku, laimes bērnu (viri Mercuriales II 3, 25) patrōns. Sal. Carm. I 10; II 17, 13— Merkūrijs izved Horāciju no Filippu kaujas briesmām sveiku. Horācijs nejūtas vēl kā īpašnieks (propria) šeit.

6. — Sal. Carm. III 24, 59. Lūgšana — sal. Carm. III. 18, 5.

8. — mantkāribu Hor. arvien nosoda, kā netikumu. Sal. Epist. II 2. 177; Carm. II 3, 17; sat. I 1, 41, 49, 92).

10. — tāpat par naudas kāri; sal. Sat. I 2, 12 un cit.

13. — Herkuls (Herakls) dod peļņu tirdzniecībā un laupījumu kaŗa gājienos; par to viņam ziedo desmito daļu. Ari apslēptas mantas atrašana nāk no viņa.

14. Par Horācija saimniecību sk. grāmatas ievadā.

15. Merkūrijs ir νόμος un λόγος — ganpulku un gudrības dievs; Horācijs savieno divas šīs viņa īpašības. Carm III 18 Horācijs piesauc Faunu ganampulkus sargāt (ari Carm. I 1, 17).

16. Kalni kā cietoksnis (Carm. III 4, 21), aiz kuŗiem slēpjas Horācijs; jo grūti ir tikt pāri tag. Roccagiovine kalnam. Par pilsētu 25 sek.

17. Horācijs šurp brauc ar Platōna, Archilocha, Eupolida un Menandra darbiem līdzī (II 3, 11); ari Tindaridu viņš aicina turpu dzejot Anakreonta garā (Carm. I 17); satira tuva sarunas valodai (I 4, 39 sek.; Epist. II 1, 250), prozai, tāpēc Musa pedestris, jo dzeju, salīdzina ar jātnieku (Pēgass I), prozu ar kājām gājēju (κεζός λόγος).

18. Austrs — tag. širokko — karstais, dedzinošais vējš.

19. Rudens — īsti vasaras beigas no augusta vidus, drudža laiks (sal. Carm. III 30, 7; Epist. I 7, 5 sek.) Šajā laikā no Rōmas izbrauc katrs, kas to var. Par kalnu veselīgo gaisu Epist. I 16 9 sek; I 18, 104. Nāves, jeb īsti bēru dieve, ir Libitīna.

20. Dievību mēdz piesaukt vairākos viņas vārdos, lai uzķertu viņai tikamo (Carm. saec. 15). Jāns ir īpatnēja rōmiešu dievība, kam nav att. līdzinieka grieķu reliģijā. Viņš ir durvu un vārtu sargs (ar atslēgu jeb nūju); tēlo to ar divām sejām. Tālāk viņš ir darbu sākuma dievs un veicinātājs; dienu sākot rōmieši ziedo vispirms viņam (sal. 21); viņa vārdā nosaukts pirmais mēnesis gadā (Jānuārius); šī mēneša pirmā diena ir viņas vētki; tāpat viņam upurē ik mēneša pirmā dienā (calendae). Ari Horācijs sāk savu darbu (dziesmu), Jānu piesaucot.

23. sk. 20; galvinieks — sk. I 1, 11; šeit vēl atbildīgākās lietās Sal. Epist. I 16, 43; II 2, 67. Darišanas sākas ļoti agri (Sat. I 1, 10; II 6, 34).

25. Akvilōns — ziemā griezīgi salts; sniegs ir Rōmā samērā neparasta parādība (sal. Carm. I 9). Saule, pēc rōmiešu domām, riņķo ap zemi koncentriskos riņķos, kuŗi īsākās dienās ir īsāki. (Šeit dzejiski „saraucās“ no sala)

27. — galvošana, kas uzliek atbildību.

29. Rita vizite pie Mēcēnāta, kuŗa klients tomēr ir Horācijs; kā tādām viņam šis pienākums jāizpilda. Tikai vēlāk, pēc pirmā iepazīšanas laika, viņu starpā nodibinās tuva draudzība (I 6, 47 un cit., pp. Carm. II 17; Ep. 1). Šeit ir atmiņas par šo pirmo laiku, tāpat kā 32 rinda.

33. Ēskvilinā Mēcēnāta pils un dārzi veco kapu vietā (I 8), tāpēc arī „drūmais“. Visi jau zin, ka Horācijs Mēcēnātam ir tuvu, tāpēc pie viņa griežas ar lūgumiem.

34. Aka — puteal Libōnis, akas veidā uzcelts altaris zibeņa spēriena vietā forumā; viņas tuvumā ir pilsētas prētōra tribūnals, kur iztiesā civillietas (sal. I 9 beigās).

35. Darbvežu kolēģija, ar kuŗu Horācijs vēl sakarus uztur, tāpēc arī familiārā uzruna vārdā, Scriba quaestorius (valsts kases darbvedis) skaitās laba un pienācīgi algota vieta.

38. Privāti lūgumi, kuŗus Horācijs vilcinās pieņemt.

44. — Trāķiešu gladiātōri uzstājas ar mazu vairogu un īsu zobenu Sirs. sk. I 6, 38.

48. Horācijs. Sal. I 5, 48; Horācijam gan nav tieksmes uz sportu (I 6, 126.).

49. Runātāju tribīne forumā.

50. — Oktāviānu, Mēcēnātu, Agrippu.

52. — Dākieši nostājušies Antōnija pusē un Aktijas kaujas laikā apdraud rōmiešus.

55. Oktāviāns iedalījis pēc Aktijas kaujas zemi pavisam 120,000 veterāņiem. Trikvetra — Sicīlija.

60. Horācija laiks uz laukiem ir veltīts studijām (II 3, 11), dzejai (II 6, 17), atpūtai brīvā dabā (Epist. I 14, 35), fiziskam darbam (Epist. I 14, 39), apkārtējās dzīves novērošanai (Epod. 2); Epist. I 14, 32 sek, ir runa arī par jaunības grēkiem, ko vēlāk viņš atmetis (36).

63. Pitagorieši ir vegetāriāņi un atturās no gaļas barības kā aiz higieniskiem motīviem, tā arī tāpēc, ka, sakarā ar viņu mācību par metempsychosi — nemirstīgas dvēseles iemiesošanos dažādos dzīvniekos, līdz kamēr tā nonāk atkal kādā cilvēkā, — dzīvnieka nonāvēšana ir slepkavība, un nevar arī nekad zināt, vai viņā nav kāda tuvinieka dvēsele.

65. — Dzīres ar kaimiņiem (Epist. I, 5, 1 sek.; sal. Ofellu II 2) Horācijam šķiet dievīgas esam.

71. Pilsētas sarunu temati — aprunas; šeit par kādu ieslavētu mīmu (sal. I 5, 63).

74. sal. II 2; kā parasti, satiekoties ar „gudrākiem“ cilvēkiem, laucenieki mēdz iesākt sarunas par augstākām lietām, par praktiskās morāles jautājumiem. Horācijs atzīmē viņu veselīgos uzskatus, lai gan par filosofiskām sistēmām tie nekad neko nav dzirdējuši (II 2, 2—3) un viņu īpatnējo izteiksmes veidu, ietērpjot savas domas līdzībās un fābulās (šeit 80 sek.). Pievestā pasaciņa pazīstama, un ir uzglabājusies bez tam arī pie Fēdra un Babrija. Lauku pele ir ar Sabīņu kalniešu īpašībām (82; 88 — sal. II 2, 118,); raksturota ir arī pilsētas pele (96—98). Raksturīgs ir gala slēdziens (116—117).

Sabīņus Horācijs piemin arī Epod. 2, 41; Epist. II 1, 25.

VII.

Domu gaita : Sātūrnāliju svētku brīvība: Horācija saruna ar vergu Dāvu. Stoiķu skolnieks Dāvs redz ne pātu visu cilvēku darbos un dzīvē; tikai daži ir konsekventi netikumos, daži svaidās (5—20). Horācija trūkumi ir pēdējiem raksturīgi — vārdi nesaskan ar darbiem (22—43); viņš ir padots tām pašām kaislibām kā Dāvs, ir vergs viņām (46—82). Brīvs ir tikai sapiens — prātnieks; Horācijs tāds nav (83—118).

1. Horācijs kaut ko lasa, kā parasts; vergs Dāvs uzklausas, neuzdrošinājoties to pārtraukt, bet kādā starpbrīdī ierunājas.

3. Dāvs uzrunas beigās apraujas, nelūkojoties uz Sātūrnāliju brīvību.

4. Decembrī ir Sātūrnāliju svētki (agrākā Sātūrna laikmeta vienlīdzības atskaņas), kad arī vergiem dod vaļu, protams, zināmās robežās (117). Sal. II 3, 5.

6. Dāvs, tāpat kā Damasips (II 3) izlieto iespēju izstāstīt savas domas par labu un ļaunu, kas sakrīt ar stoiķu uzskatiem tādā veidā, kā tie ir izplatīti zemākās kārtās (Damasips, Stertinijs II 3). Visi cilvēki, pēc stoiķu mācības, ir neprātīgi un ar lieliem trūkumiem, tikai daži ir izturēti arī šajā ziņā, citi svaidās, gan labu, gan ļaunu darīdami.

9. Prīskis (sal. Tigelliju I 2; I 3) ir krasu ekstrēmu cilvēks; arī viņa sabiedriskais stāvoklis bieži mainījies — drīz viņš ir senātors ar plato uzšūvi (clavus) togai, gan jātnieks ar šauro.

13. Atēnas ir pasaules slavens studiju centrs sev. filosofijā.

14. Vertumus — Rōmas dievs, kuŗa kults pārņemts no etruskiem 264. g., pats vārds norāda uz viņa parvēr-

šanās spējām (kā grieķu Prōtejs). Prīskis ir dzimis viņa dusmu brīdī un tā mantojis šīs negatīvās īpašības.

15. Par ākstiem (*scurra*) Horācijs bieži apzīmē vieglus cilvēkus, kuņus gan sabiedrībā labprāt ieredz viņu ļaunprātīgās asās valodas dēļ. Ari pie Horācija nāk tādi *scurrae*, kuņu starpā ir ari tipisks parasīts Mulvijs (36). Sal. I 8, 11. Roku sāpes Volanērijam, pēc Dāva domām, ir taisnīgs „Dieva sods“ par viņa kaislibu uz kauliņu spēli.

17. Kauliņus beņ no kausiņa uz att. dēliša, no kurienes tie atkal jāsalasa kausiņā spēles turpināšanai; to Volanērijs vairs nespēj un, tā kā verga tam nav, algo priekš tam brīvu cilvēku. Pretstats Prīskam, jo Volanērijs ir arvien vēl, pat nelaimē, savam netikumam uzticīgs.

21. Horācijs ir sagatavojies uz Sātūrnāliju runas uzklaušanos, bet pārtrauc Dāvu („vai tiksī pie tā, ko gribi stāstīt?“), kuņš pārāk nodziļinājies vispārējos jautājumos un nevar tik ātri pāriet pie galvenā, ko Horācijs sagaida par sevi (sal. II 3 beigas).

Par niecīgiem noziegumiem vergus soda, tiem uzliekot kaklā dakšu (*furca* $\wedge$), pie tās atsienot rokas, un liekot, lai citiem par atbaidīšanu, viņš izstāsta savu noziegumu. Tas ir vairāk negods, nekā sods („pie kāķa“).

22. Sal. 3 — godīgs.

23. Pārmetumi Horācijam ir sakarā ar 20. rindā izteiktām domām — nepastāvība, svaidišanās (28 sek..).

26. Horācija senatnes idealizēšana (Ēpod. 17. beigas), ilgas pēc „zelta laikmeta“. Pie 23 sal. I, 15 sek. Ari Horācijs negribētu šajā laikmetā dzīvot, jo tā iespējamību pats ir noliedzis (I 3, 99 sek.), vai ari, ja tiešām tas būtu ideāls (Ēpod. 17 beigas), tad, pagrimis netikumos, nespētu līdz viņam vairs pacelties.

36. Horācija dzīves apstākļi ir jau citādi, kā I 6 beigās (sal. II 3, 323).
- 37 sek. Parasita („draugs pie pilnas bļodas“) raksturojums, kāds viņš ir jau kōmēdijā — attiecināts arī uz Horāciju.
43. 2000 sesterciju irniecīga nauda, par ko pērk visnederīgākos vergus.
45. Krispīna vārtu sargs, kā II 3 Stertinijs Damasippam, šeit Dāvam skolotājs. Sal. I 1, 120.
47. Krusta nāve — vergu sods (I 3, 82; Epist. I 16, 48).
48. sek. — Sal. Horācija vārdus I 2 beigās.
54. Dāvs — verga vārds (I 6, 38, II 5, 18). Uz būve kā I 2, 28 sek.
66. Sk. 21.
72. Iepriekšējai Dāva runai ir tomēr vispārīgs raksturs un tā nav tieši mērķēta uz Horāciju (sal. I 2); Horācijs grib ko iebilst un, to paredzot, Dāvs piegriežas tieši viņam.
76. Atlaižot vergu brīvē, prētōrs jeb viņa liktōrs uzliek tam roku, aizskaņ ar savu zizli tā galvu (inposuit vindictam) un pasaka ka viņš ir brīvs. Horāciju nekāds prētōrs no bailēm atrīvot nevar.
83. Pazīstamais stoiķu paradokss (3, 158).
93. Kaislība.
95. Pausijs — Sikionas gleznotāju skolas ievērojamākais priekštāvis, Apella laika biedrs. 55. g. viss Sikionas gleznu krājums pārvests uz Rōmu.
- Ari ēstētiska bauda ir kaislība un kā tāda no stoiķiem nosodīta (sal. II 3, 20 un citi).
96. sek. Vergu vārdi. 98. sek. cirkus plakāti.
111. Sal. Epist. I 8.
118. Pie zemes darba Horācijam tur jau ir astoņi vergi. Ka pilsētas vergiem tas nepatīk, sal. Epist. I 14.

VIII.

Domu gaita: Horācijs gribējis aicināt pie sevis vakarā kōmiķi Fundāniju, bet tas jau no pusdienas dzīrojis pie Nāsīdiēna. Horācija lūgts, viņš apraksta sīki šīs dzīres (1—5). Aukstiem uzkožamiem ir vesela meža cūka, visādi garnēta (6—10). Pēc tam pasniedz vīnu (I 4, 24) iepriekš siltajiem ēdieniem (11—17). Šeit Horācijs pārtrauc stāstītāju, jautājot, kas isti piedalījies dzīrēs, ko Fundānijs paskaidro (18—24) un atgriežas pie dzīrēm: silto ēdienu ir tikdaudz, ka vienīgi Nōmentāns ar pirkstu parādot var palīdzēt ko nebūt saprast šajā pārpilnībā (25—29). Nāsīdiēns ir jau apnicis ar saviem nostāstiem; Vibīdijs, pieēdis, pārgalvīgi kopā ar Balatrōnu sāk pāragri žūpot, nenogaidot šīs dzīru daļas beigas un sajaucot saimniekam visus aprēķinus ēdināšanas ziņā; (38, sal. 86 sek.) citi tiem seko. Tomēr arī ēšana un Nāsīdiēna nostāsti (43—54) turpinājas (30—54), līdz nāk piepežā katastrofa; izmisušo Nāsīdiēnu mierina Nōmentāns (60—63) un Balatrōns (64—74); Nāsīdiēns nesaprot, ka par viņu smejas. Vibīdijs kopā ar Balatrōnu nerrojas ar vergiem. Lai dzīres turpinātu, Nāsīdiēns sanes vēl visādus ēdienus, bet tās izjūk (84—95).

3. Sal. II 3, 238, Epist. I 7, 38; tik agras dzīres Rōmā ir neparastas, sal. Epist. I 5, 3; I 7, 71.

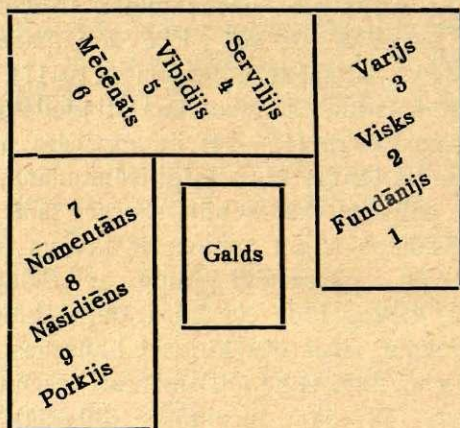
6. Priekšēdiens: domājams, vesela cūka, dažādi garnēta. Lūkāņu sk. II 4, 40; II 3, 234; II 2, 42. Šis sākums liecina par sevišķu dzīru greznumu. Lielā karstumā gaļa bojājas; šeit tomēr uzsvērts ka, karstais vējš bijis, bet ne pārmērīgs (II 2, 42).

8. Sal. II 2, 43, 75; II 2, 43; II 4, 59.

10. Sal. II 4, 73.

14. Dēmētras procesijā kanefora (sal. I 3, 11. Vergi — pirmais varbūt indietis (Hydasps — Inda pie- teka), otrs grieķis. Par viņiem sk. II 3, 115.

20. Ap galdu 3 guļvietas ar trijām vietām katrā; rōmieši ēd pusguļus, atspiežoties uz guļvietas ar kreiso roku. Vietu sadalījums sekošais:

Fundānijs, sk. I 10, 42, Visks (viens no abiem brāļiem) un Varijs I 9, 22; I 10, 83. Servīlijs Balatrōns (āksts I 2, 2) sal. 33, 40, 64, 83 kopā ar žūpu Vībīdiju Mēcēnāta „ēnas“, tāpat kā Porkijs jautrības. (Sal. Epist. I 5, 28); Nōmentāns sk. I 1, 102; II 3, 224; I 8, 11; II 3, 175.

26. Vienīgi Nōmentāns visu ķēķu noslēpumu pazinējs, citi ir „pūlis“. Nāsīdiēna paņēmiens ir, sagatavojot ēdienus, ar dažādiem pielikumiem īsto garšu sagrozīt (29, 30).

31. Sal. I 4 Katija receptes.

33. Īstai dzeršanai jāsākās vēlāk, pēc ēšanas.

39. Āllifāni — lieli smagi kausi no Āllifām Kampanijā.

41. Nōmentāns, Rūfs un Porkijs. Saimnieks grib atkal piegriezt uzmanību ēšanai, lai varētu jo pilnīgi izrādīt savu mākslu.

42. Sicīlijas mūrēna, ap kuņu peld krabi majonēzes jūrā.

43 sek. receptes sal. II 4, 74.

50. Mētimna — Lesbas salā; tā tad Lesbas vīna etiķis.

56. Akvilōns — ziemeļvējš.

65. Protams, irōniski (sal. Nāsīdiēna atbildi un tālāko 75 sek.).

86. Rōmas delikatesu paraugi: dzēves (sal. Epod. 2, 35), zosu aknas, kas sev. iecienītas; zaķu lāpstīpas sk. II 4, 44, strazdi (I 5), dūjas.

95. Beigās atkal Kānidija (sal. I 8. Epod. 5; 17; 3) — negaidīta ļaunprātība no Horācija puses pret šo burvi un zāļu maisītāju.

(I. daļas beigas.)

Saturs.

	Lpp.
Priekšvārds	3
Ievads (biografija)	5
S a t i r a s.	
Ievads	23
I. grāmata	45
Paskaidrojumi	117
II. grāmata	165
Paskaidrojumi	229

13
1905